

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΡ. ΦΥΛ. 404

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

2012

ΚΩΔΙΚΟΣ 2571

21η Φεβρουαρίου 1913

Τα Γιάννινα ελεύθερα

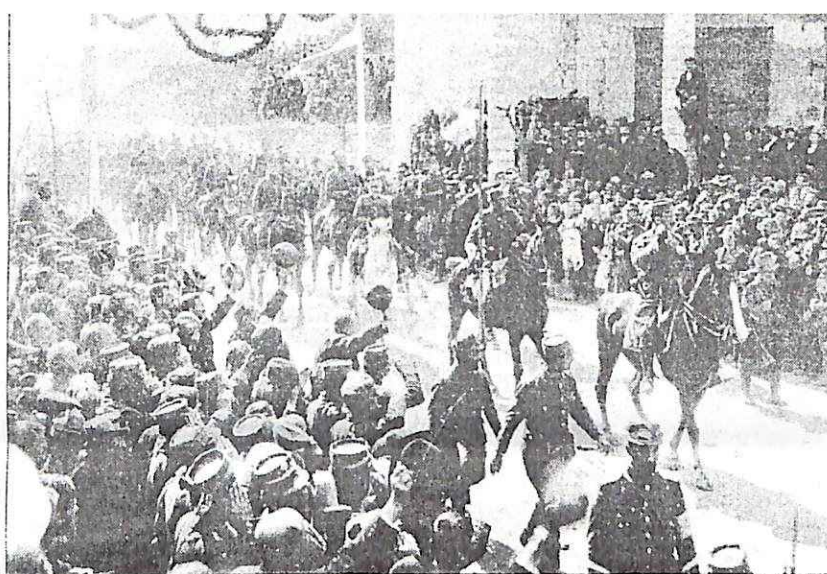
Τη νύχτα της 21ης Φεβρουαρίου ήχησαν οι καμπάνες στέλνοντας το μήνυμα σ' Ανατολή και Δύση: «**Τα Γιάννινα ελεύθερα**».

Η ελληνική λεβεντιά περιφρονώντας τις κακουχίες και το θάνατο, τραβάει προς τη θυσία και γράφει μια από τις αμέτρητες εποποιίες στον προαιώνιο ελληνικό χώρο, την Ήπειρο.

Οι ελεύθεροι Γιαννιώτες ξεχύθηκαν στους δρόμους, που γέμισαν με πεταγμένα φέσια κόκκινα, για να γιορτάσουν τη λευτεριά τους.

Στην είσοδο της πόλης υποδέχτηκαν τους νικητές το Ιερατείο με τα εξαπτέρυγα, το Ευαγγέλιο και τα χρυσοποίκιλα άμφιά τους, μ' επικεφαλής το Μητροπολίτη και τους θρησκευτικούς αρχηγούς των άλλων δογμάτων καθώς και οι Πρόξενοι των δυνάμεων με μεγάλη στολή και τέλος αντιπρόσωποι όλων των σωματείων και συντεχνιών με τις σημαίες και τα λάβαρά τους. Πού βρέθηκαν τόσα λουλούδια αυτή την εποχή ώστε να ραίνουν απ' τα μπαλκόνια και τα παράθυρα τους απελευθερωτές.

«Αι χιλιάδες του πλήθους κινούνται από ενθουσιασμόν, ως θάλασσα και πόντος, εξυπνήσας από φύσημα δυνατής θυέλλης. Και ενώ η ατμόσφαιρα είναι νήνεμος, ηλιόλουστος και γαληνιαία, αι χιλιάδες των Ελληνικών σημαιών κυματίζουν ελαφρά. Η πολυπαθής πόλι αναπνέει και η αναπνοή της λικνίζει με προσφιλές άσμα. Και οι σημαίες απαλά χαμογελούν και παίζουν με την χαράν της φιλάττης πόλης. Πού ευρέθησαν αι τόσαι χιλιάδες των σημαιών

Η θριαμβευτική είσοδος του αρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου στα ελευθερωμένα Γιάννινα.

αυτών;» (ρεπορτάζ εφημερίδας της εποχής «Ήπειρος» φύλλο 1ο, 3 Μαρτίου 1913).

Μια βοή ατέλειωτη τράνταζε τον αέρα σ' όλη τη διαδρομή ως τη Μητρόπολη, που σπίτια και μαγαζιά πλέανε στα εθνικά χρώματα. Στην κατανυκτική δοξολογία η συγκίνηση έφτασε ως τους λυγμούς. Όμως τους λυγμούς αυτούς και τα αναφιλητά τα διαδέχτηκαν γρήγορα ατέλειωτες ζητωκραυγές. Μετά τη δοξολογία έγινε μεγάλη δεξίωση των θρησκευτικών αρχηγών, των Προξένων και των Δημοτικών Αρχών. Στρατιωτικός διοικητής διορίστηκε ο υποστράτηγος Σούτσος.

Την επομένη ο αρχιστράτηγος διάδοχος Κωνσταντίνος εξέδωσε την παρακάτω προκήρυξη, που απευθύνονταν στο λαό και τοιχοκολλήθηκε σ' όλους τους δρόμους της ξεσκλαβωμένης πολιτείας.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΤΑΣ

«Η θέλησις και η γενναιότης του Ελληνικού στρατού ήγαγεν Ημάς εις κατάκτησιν της Πρωτεύουσας της Ηπείρου. Τίμιον Ελληνικόν αίμα εχύθη εν πολλαίς μάχαις διά την κατάκτησιν ταύτην. Τον αγώνα ανελάβομεν προς προάσπισιν των δικαίων εθνών και του ανθρώπου ως ατόμου και πολίτου. Δι' ό και εισελαύνων εις τα Ιωάννινα διακηρύττω, ότι εγγυώμαι εις πάντας ανεξαρτήτως θρησκείας και εθνότητος ασφάλειαν ζωής, τιμής και περιουσίας. Αλλά πας ο επιχειρήσων να διαταράξει την δημοσίαν τάξιν και ασφάλειαν ή οπωσδήποτε να αντιστραφεί εις τας διαταγάς μου και τους νόμους της Ελλάδος θέλει τιμωρηθεί παραδειγματικώς.

Προς εξασφάλισιν της δημοσίας τάξεως κηρύττω τον στρα-

τιωτικόν νόμον μέχρι νεωτέρας αποφάσεως.

Εν Ιωαννίνοις τη 22 Φεβρουαρίου 1913»

Όμως ποιος είχε μυαλό τις μέρες εκείνες να σταματήσει τις αυθόρμητες εκδηλώσεις χαράς και ενθουσιασμού για την απελευθέρωση της πόλης.

Οι δρόμοι ήταν ασφυκτικά γεμάτοι από τα πλήθη που γιόρταζαν το μεγάλο κι' απίθανο γεγονός. Από παντού ακούγονταν φωνές, χοροί και τραγούδια. Μπορεί να υπήρχε στρατιωτικός νόμος αλλά ο νόμος αυτός δεν σου απαγόρευε να εκδηλώσεις τη χαρά σου με όποιον τρόπο ήθελες εσύ. Μόναχα τις νύχτες κόπαζε κάπως ο θόρυβος και το βουητό.

Από τα χαράματα όμως άρχιζε πάλι το ατέλειωτο πανηγύρι στις πλατείες, στους μεγάλους δρόμους και τα στενοσόκακα. Τα Γιάννιμα γιόρταζαν την απελευθέρωσή τους.

Και θα κλείσουμε με τους στίχους από ένα ποίημα του Ιωάννη Πολέμη:

Όταν πέσανε τα Γιάννινα

«Βαθιά οι πνιγμένοι ανάσαναν,
κ' εκόχλασε το κύμα,
κ' εκρinoβόλησαν οι αφροί,
το υγρό της λίμνης μνήμα,
κι' ανέβηκαν οι δεκαεφτά,
με την κυρά Φροσύνη.
Σύρε, Φροσύνη, το χορό!
Σφιχτά χειροπιασμένες,
σ' ακολουθούν αχώριστες,
οι δεκαεφτά παρθένες,
λαλούν αθώρητα βιολιά,
κι αναγαλλιάζ' η λίμνη,
και ο φλοιοβος της ακρολιμνιάς,
είναι τραγούδια κι ύμνοι».

Σάββας Θεοδώρου

Χρονογράφημα**2012 - Ο Κουτσο-Φλέβαρος!****Σταύρου Συκιώτη**

ρωση της πόλης Ιωαννίνων (13.2.13) και προετοιμάζει τον έρχομό της μαργιόλας Άνοιξης.

Έτσι, στο κείμενό μου τούτο, θέλησα να δώσω μια άλλη πλευρά, μια άλλη διάσταση, σχετικά με το Φλεβάρη, τους χαρακτηρισμούς του και τη δική μας, κυρίως, ψυχολογία,

Τούτο, με οδηγεί, κυρίως, στο βάθος της μνήμης μου και η παρούσα έκφρασή μου, αποτελεί

τσόγιωργου». Κάθε ατέλεια, σωματική ή πνευματο-ψυχική, κάθε ατόμου, στη διάρκεια του χρόνου επαναλαμβανόμενη, παγιώνεται και συνταυτίζεται με την προσωπικότητά του.

(Παρένθεση: Αν τολμήσετε να ανοίξετε τηλεφωνικό κατάλογο του ΟΤΕ και στο λήμμα «Κουτσο...» θα συναντήσετε ολόκληρα φύλλα του καταλόγου με επώνυμα που έχουν το πρόθε-

φερόμαστε, υπήρξε από τον καιρό της παρουσίας του ανθρώπου. Στην ιστορία της αρχαίας Ελλάδας υπάρχει πλούσιο περιεχόμενο με ποικιλία εκδηλώσεων και συμπεριφοράς έναντι των αναπήρων ατόμων. Συναπαντάται ποικίλη φροντίδα εκ μέρους της Πολιτείας και όχι μόνο. Χαρακτηριστικό στοιχείο συμπεριφοράς είναι ο «σεβασμός», έναντι των αναπήρων. Δεδομένου δε, ότι η φύση έρχεται αρωγός σ' ένα μειονεκτούντα άνθρωπο, αντικαθιστά τις όποιες αδυναμίες του, με την ενδυνάμωση άλλων σωματο-πνευματο-ψυχικών δυνάμεών του.

Έτσι, πολλοί άνθρωποι, μπορούν να παρουσιάσουν αξιόλογα δημιουργήματα, υλικά και πνευματικά. Χαρακτηριστικά, αναφέρω τους αναπήρους που κατορθώνουν να ζωγραφίζουν με το πινέλο στο στόμα ή στα δάκτυλα των ποδιών, να γράφουν, να πλέκουν κλπ. Πολλοί ανάπηροι μπορούν να γράψουν λογοτεχνία ή μουσική ή να επιτυγχάνουν άλλες εντυπωσιακές επιδόσεις. Επίκαιρα και χαρακτηριστικά ν' αναφέρω το παγκόσμιο φαινόμενο, τον σημαντικό επιστήμονα **Στίβεν-Γουίλιαμ Χόκινγκ, κοσμολόγο**, που καθηλωμένος, σε πλήρη ακινησία, στην αναπηρική του πολυθρόνα, εξακολουθεί να επικοινωνεί, ηλεκτρονικά, με την αργή κίνηση του δεξιού του μάγουλου, κι όχι μόνο προσωπικά αλλά και επιστημονικά.

Οι δυνατότητες της φύσης και του ανθρώπου είναι, πολλές φορές, εκπληκτικές! Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η **αναγκαία εσωτερική παρόρμηση και η ισχυρή θέληση του ανθρώπου, να μην αποξιώσει την ύπαρξή του και τον εαυτό του.**

Μ' αυτές τις σκέψεις, ξαναγυρίζω στον «Κουτσο-Φλέβαρο», ο οποίος, κάθε χρονιά, μας αρέσει δεν μας αρέσει, έρχεται και συμμετέχει στη ζωή μας. Μ' όποιες καιρικές συνθήκες, ευχάριστες ή δυσάρεστες, βέβαιο είναι ότι μας φέρνει τελικά, από το χέρι, την Άνοιξη, οπότε, είναι καταξιωμένη η κουβέντα μας για το Φλεβάρη **«Ο Φλεβάρης κι αν φλεδίσει, Καλοκαίρι θα μυρίσει».** Ο Χρόνος και ο Βοϊδομάτης είναι.... συνεταιριάκια και κυλάνε προς την αιωνιότητα...

Από τα καλλιτεχνήματα του Φλεβάρη

εξωτερίκευση για τον ανοίκειο χαρακτηρισμό, σε κάποιο άτομο, για μια κάποια σωματική, κυρίως ατέλεια, όπως του Κουτσοφλεβάρη. Μια μνημονική μου εντύπωση με μεταφέρει, παλιά, στη σχολική μου περίοδο, κι ακόμα σ' όποιες εξωσχολικές παιδικές συναναστροφές και μάλιστα σε στιγμές αντιπαράθεσης, οπότε η όποια σωματική ατέλεια αποτελούσε όπλο του ανταγωνιστού σε βάρος του μειονεκτούντος. Η αντίδρασή μου, λόγω χαρακτήρα μου, παρουσιάζεται και σε μεταγενέστερες περιόδους της ζωής μου.

Το φαινόμενο της χλωρότητας είναι το πιο σύνηθες και ορατό ελάττωμα. Έτσι, γίνεται πρόθεμα, με τον καιρό, στο επώνυμο ενός τέτοιου ατόμου, όπως ο Κουτσογιώργας (ο πολιτικός), Κουτσολάμπρος κλπ. Στην Αρίστη, παλιά, είχαμε οικογένεια «Κου-

μα «Κουτσο». Περιοριστήκαμε, βέβαια, μόνο στο πρόθεμα «Κουτσο», ενώ υπάρχουν και άλλα με χαρακτηρισμούς άλλων μειονεκτιμάτων, όπως «Τραυλός» κλπ).

Στη χρονική περίοδο που αναφέρομαι πιο πάνω, να πω πως υπήρχε και μια λειψή ανθρώπινη ευαισθησία για τις μειονεκτικές αυτές περιπτώσεις. Κάτι, που στη σημερινή μας εποχή, υπάρχει μεγάλη φροντίδα και πρόνοια με πολλούς οργανωμένους φορείς, τόσο εκ μέρους της Πολιτείας όσο και της Κοινωνίας. Ψυχολογικά, θεωρώ πως ο αρτιμελής άνθρωπος, όντας απέναντι μειονεκτικού ανθρώπου, αισθάνεται την ανάγκη, ασυναίσθητα, να επιβεβαιώσει την αριτιότητά του στον εαυτό του, υποτιμώντας, συγκριτικά, το όποιο μειονέκτημα άλλου ανθρώπου.

Το φαινόμενο στο οποίο ανα-

ΔΕΙΝΟΠΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΤΟ 1912-1913

Κατά το τετράμηνο διάστημα 1912 ως τις 21-2-1913— τα Ζαγοροχώρια έπαθαν πρωτοφανείς καταστροφές κι οι κάτοικοι των υπόμειναν ανήκουστες ωμότητες εκ μέρους των Τούρκων. Οι αρπαγές, οι λεηλασίες κι οι εμπρησμοί μεμονωμένων σπιτιών ή ολόκληρων χωριών δίνουν μια γενική εικόνα των καταστροφών, ενώ οι φυλακίσεις, οι βασανισμοί, οι σφαγές κι οι ατιμώσεις γυναικών δίνουν μια γενική εικόνα των ωμοτήτων. Αφορμή του χαλασμού του Ζαγορίου ήταν η εμφάνιση κι η δράση ανταρτικών σωμάτων στην περιοχή του κι η θηλική, υλική κι έμπρακτη συμπαράσταση των Ζαγορίσιων σ' αυτά. Δυο ήταν οι κακοί δαίμονες του Ζαγορίου, ο Σαδίκ μπέης, μουλιαζιμής της Χωροφυλακής, που διαφέντευε το κεντρικό και δυτικό Ζαγόρι κι ο Μπεκίρ αγάς, υπολγός του τουρκικού στρατού, που δρούσε στο ανατολικό Ζαγόρι. Αυτοί οι δυο ήταν οι αρχιτέκτονες του αφανισμού των Ζαγοροχωρίων κι εκτελεστές τ' άταχτα στίφη των Τουρκαλβανών και των Ρουμανόβλαχων, που οδηγούσαν μαζί τους. Ο Κώστας Π. Λαζαρίδης στην εφημερίδα «Το Ζαγόρι μας» στο φύλλο 59 Φεβρουαρίου 1983, με τον τίτλο «ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ» γράφει σχετικά:

«Σύμφωνα με στοιχεία, που συγκέντρωσα κατά τα πολλά χρόνια της παραμονής μου στο Ζαγόρι, από τις αρχές του Νοεμβρίου 1912 ως τις 20 Φλεβάρη 1913, το Ζαγόρι έπαθε τις εξής συμφορές: Σκοτώθηκαν γύρω στα 60 άτομα από τον άμαχο πληθυσμό του Ζαγορίου. Κάηκαν από τους Τούρκους γύρω στα 350 σπίτια, σε διάφορα χωριά. Ληλατήθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό περίπου 931 σπίτια. Καταστράφηκαν 5.700 γιδοπρόβατα, 340 γελαδικά και χάθηκαν περίπου 400 φορτηγά ζώα».

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί εδώ σαν επίλογος της τραγωδίας του Ζαγορίου πως, μετά την πυρπόληση των χωριών του ανατολικού Ζαγορίου, πάνω από 2000 Ζαγορίσιοι, το πλείστον γυναικόπαιδα, κατέφυγαν σαν πρόσφυγες, ύστερα από μύριες κακουχίες μέσα στο βαρύ χειμώνα της χρονιάς εκείνης, στην ελεύθερη Θεσσαλία στις πόλεις Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Λάρισα και Βόλο, όπου η ελληνική κυβέρνηση ανέλαβε τη συντήρησή τους, μετά από παρασταση εγκρίτων Ηπειρωτών στον πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο, αλλά

κι οι εκεί Ηπειρωτικές αδελφότητες επιδαφίλευσαν πολλές περιποιήσεις στους πυροπαθείς συμπατριώτες τους.

Η εφημερίδα «Πατρίς» στο φύλλο της 17-11-1912 γράφει: «Πατρίς 17-11-1912

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Καλαμπάκα 16 Νοεμβρίου

Τα χωριά Άνω και Κάτω Σουδενά του Ζαγορίου ευρίσκονται αποκεκλεισμένα υπό των Τούρκων. Οι πρόσφυγες Ζαγορίσιοι απεστάλησαν εις Τρίκαλα, Λάρισα και Βόλον.

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ο πρόεδρος της κυβερνήσεως κ. Βενιζέλος εις επιτροπήν εγκρίτων Ηπειρωτών, παρουσιασθείσαν χτες εις αυτόν, υπεσχέθη ότι η Κυβέρνησις αναλαμβάνει την διατροφήν των διασχίλων προσφύγων εκ Ζαγορίου. Πιστεύεται ότι και όλοι οι απανταχού Ηπειρώται θα έλθουν γενναίοι αρωγοί εις τους ατυχείς συμπατριώτας των».

Στα τέλη του Νοέμβρη του 1912, μια αποφράδα μέρα, αντίλαλησε ο Τσερβαρόλακκος το σάλπισμα τουρκικής πολεμικής σάλπιγγας και σύγκαιρα ξεμύτισε στο λαϊκό της Αραβνάς το τουρκικό ασκέρι. Ήταν ο διαβόητος Μπεκίρ αγάς, υπολγός του τουρκικού στρατού, με τους βασιβουζούκους του. Μια αγωνιώδης κραυγή Τούρκοι-Τούρκοι περπάτησε τα σοκάκια του χωριού για να φέρει στους χωριανούς το τρομερό μαντάτο. Οι Τσερβαριώτες αλαφιάστηκαν. Οι στερνοί αυτοί καιροί ήταν δύσκολοι, γιατί οι Τούρκοι όσο συνειδητοποιούσαν

το χάσιμο της κυριαρχίας τους στην Ήπειρο, τόσο εξαγριώνονταν. Οι παπάδες, οι πρόκριτοι κι οι αρχοντάδες του χωριού, αφού ντύθηκαν τα καλά τους ρούχα, ανηφόρισαν στο Πέρα-Πηγάδι, όπου στο μεταξύ ράδισε το τουρκικό ασκέρι, για να προϋπαντήσουν τους Τούρκους.

Η συνάντηση ήταν τρομερή, αλλά είχε απροσδόκητη εξέλιξη. Από τη μια μεριά οι Τούρκοι

Από το διθλίό του Μενέλαου Στ. Κικόπουλου «ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ» Γιάννινα 1991

αγριωποί και μουτρωμένοι με ζωγραφισμένες έκδηλα στα πρόσωπά τους τις εχθρικές διαθέσεις για το χωριό και τους χωριανούς, από την άλλη μεριά οι χωριανοί διστακτικοί και φοβισμένοι κατάλαβαν από την πρώτη στιγμή πως οι Τούρκοι δεν είχαν έρθει για καλό στο χωριό τους. Την κρίσιμη αυτή στιγμή ένας άντρας, ο Προκόπιος Αλ. Τότσας, προχώρησε μπροστά από το μάζωμα των χωριανών κι απευθυνόμενος στο τουρκο επικεφαλής αξιωματικό, που κάλπαζε πάνω σ' ένα περήφανο άτι, του είπε: «Μπεκίρ εφέντη καλωσόρισες στο χωριό μας». Ο Μπεκίρ, που ήξερε τα ελληνικά, απάντησε: «Προκόπη μου εσύ!» και σύγκαιρα ο Τούρκος κι ο Ρωμιός βρέθηκαν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου. Αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν ώρα πολλή σαν παλιοί γνώριμοι και φίλοι που ήταν από τη Βράνια της Σερβίας μπροστά στα έκπληκτα μάτια Τούρκων και Ρωμιών. Τη σκηνή

Εικ. 140. «Ενθύμιον τοῦ ἀνταρτικοῦ μου βίου ἐν τῇ περιφερείᾳ Κονίτης κατὰ τὸ ἔτος 1912-13 μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν Νικολάου Πλατῆ καὶ Γεωργίου καὶ Παναγιώτου Τσουκατάνου εἰς τὸ παρὰ τὸν Σμόλικα δασὸς βουνὸν «Ζάροη» ἢ «Ζάροση» τῇ 15-1-1913 Ν. Γ. Βλαστός». Ὅρθιοι: β' σειρά: 5) Νικόλαος Γ. Βλαστός.

παρακολουθούσαν από παράμερα και τα λιανόπαιδα του χωριού. Με μιας η εχθρική κι εκρηκτική ατμόσφαιρα εκτονώθηκε. Τα πρόσωπα των Τούρκων μαλάκωσαν και φαίδρυναν κι η καρδιά των χωριανών μου πήγε στον τόπο της.

Στο κατόπι το τουρκικό ασκέρι με τους χωριανούς ράδισε στο μεσοχώρι, όπου στο αμικ'ό της κοινότητας προσφέρθηκαν στους Τούρκους φιλέματα, καφέδες εξαγής και δόθηκαν αμοιβαίες εξαγής και διαβεβαιώσεις. Ο Μπεκίρ αγάς αποκάλυψε στους προύχοντες του χωριού πως αποστολή του ήταν να κάψει το χωριό, γιατί υπήρχαν πληροφορίες —βλέπετε οι Τούρκοι είχαν ακριβείς πληροφορίες από πληρωμένους πληροφοριοδότες— πως στο Τσερβάρι δρούσε ομάδα του Ηπειρωτικού κομιτάτου πως κάμποσοι Τσερβαριώτες είχαν καταταγεί στ' ανταρτικά σώματα και πως οι χωριανοί συνέδραμαν τα ανταρτικά τμήματα που δρούσαν στο Ζαγόρι ενάντια στους Τούρκους, μάλιστα σκόπευε μετά την πυρπόληση του ν' αφεθούν οι βασιβουζούκοι να κάνουν τα πάνδεινα στους κατοίκους. Η μουχταροδημογεροντία διαβεβαίωσε τον Μπεκίρ αγά πως καμιά από τις πληροφορίες του δεν ήταν αληθινή και πως οι κάτοικοι του χωριού ήταν φιλήσυχοι και πιστοί υπήκοοι του Σουλτάνου.

Οι Τούρκοι διανυκτέρευαν στο χωριό. Οι στρατιώτες διαμοιράστηκαν από τον τότε μουχτάρη του χωριού Αριστοφάνη Αν. Πριμικύρη και φιλοξενήθηκαν στα σπίτια των χωριανών. Ο Μπεκίρ αγάς με το επιτελείο του κατέλυσε στο αρχοντικό του Προκοπίου Αλ. Τότσα, όπου οι ζανταρμάδες όλη τη νύχτα περιπολούσαν ολόγυρα για την ασφάλειά του. Εκεί το βράδυ, στη διάρκεια ενός λουκούλλειου δείπνου με αρνί ψητό, αδρύ κρασί και σαν επιδόρπια πίτες —ιδιαίτερη γαστρονομική προτίμηση των Τούρκων—, που αποβράδισ ο Τότσοκούλης ανασκουμπώθηκαν για να πλάσουν και να ψηθούν στη γάστρα, ο Μπεκίρ διαβεβαίωσε τον παλιό του φίλο πως εφόσον αυτός διαφέντευε το Ζαγόρι, το Τσερβάρι, δεν είχε να φοβηθεί τίποτε. Το πρωί ο Μπεκίρ με το ασκέρι του αναχώρησε από το χωριό μου, για να επιστρέψει στο στρατηγείο του. Έτσι χάρις στον Προκόπιο Αλ. Τότσα το Τσερβάρι γλίτωσε από την πυρπόληση και τον αφανισμό των κατοίκων του.

Αναπτυξιακές προτάσεις απ' το παρελθόν για εκμετάλλευση της Ζαγορίσιας γης μας

Επειδή η Ελλαδίτσα μας έφτασε στο μη παρέκει και το Ζαγόρι μας στην ανυπαρξία, αναρωτιέμαι τι πρέπει να γίνει στον τόπο μας για να σηκώσουμε κεφάλι. Το Ζαγόρι της ακμής των περασμένων αιώνων ας μείνει όνειρο κι ας κοιτάζουμε το σήμερα. Τα αστικά κέντρα προσφέρονται για δευτερογενή και τριτογενή παραγωγή και μόνο η ύπαιθρος για πρωτογενή παραγωγή. Δυστυχώς η ύπαιθρος εγκαταλείφτηκε από τους ανθρώπους της και μαζεύτηκαν όλοι στις πόλεις με σκοπό ν' αυξήσουν τα ποσοστά της ανεργίας. Ο Ζαγορίσιος ζούσε από την καλλιέργεια και την εκμετάλλευση της γης. Η γη του πρόσφερε νερό και φαγητό. Του παρείχε πέτρα και ξύλο για να βάλει κάπου το κεφάλι του και το βιος του. Το Ζαγόρι έζησε με συνθήκες κλειστής οικονομίας. Η ακμή ήρθε με εισροή κεφαλαίων απ' τους ξενιτεμένους. Σήμερα δεν χρειαζόμαστε αρχοντικά και εκκλησιές και δημόσια κτίρια. Δεν θέλουμε ρούβλια, φιορίνια και γρόσια. Θέλουμε αυτούς που δεν έχουν πού να κοιμηθούν και να φάνε να γυρίσουν στα χωριά τους. Τα χωράφια αναδασώθηκαν, τα αμπέλια γέμισαν βάλτους, τα καρποφόρα δέντρα γέρασαν. Το ζωικό κεφάλαιο εξαφανίστηκε. Τα σπίτια δεν έχουν γάτα και σκύλο. Το μπουχαρί δεν καπνίζει. Τα κατάνγια δεν έχουν γαϊδουράκι κι αγελάδα, δεν βλέπω κατοικάκια κι αρνάκια. Το κοτέτσι χωρίς κόκορα. Οι αυλές χορτάριασαν, τα καλντερίμια ξηλώθηκαν. Η καμπάνα σκούριασε.

Λένε ότι η ιστορία και το παρελθόν μας διδάσκουν. Γυρίζω πίσω στο 1912-1913 που η Ηπειρος ελευθερώνεται απ' τους Τούρκους και το ελληνικό κράτος αρχίζει την οργάνωση στις νέες χώρες. Το Υπουργείο Παιδείας το 1913 αναθέτει στον Αλέξανδρο Καθάρειο, επιθεωρητή της Α' Σχολικής Περιφέρειας Ηπείρου, να περιηγηθεί τα χωριά της περιφέρειάς του και να συντάξει έκθεση για τη γεωγραφική, εθνολογική, κοινωνική και εκπαιδευτική κατά-

σταση τους. Η έκθεση αυτή σώθηκε στο αρχείο του Χρίστου Σούλη και μαζί με μια «Πραγματεία περί Ζαγορίου» του ιδίου δημοσιεύονται στο βιβλίο του κ. Σπύρου Εργολάβου με τίτλο «Τα Ζαγοροχώρια στις αρχές του αιώνα μας», Γιάννινα 1993. Ο Καθάρειος τον Ιούλιο του 1913 επισκέφεται 27 χωριά του Ζαγορίου. Για κάθε χωριό ξεχωριστό κεφάλαιο με επίλογο που έχει τίτλο «Γενικές παρατηρήσεις και ληπτέα μέτρα». Από τους επιλόγους αυτούς σταχυολόγησα κάποιες προτάσεις του για ανάπτυξη των χωριών του Ζαγορίου και την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών:

ΤΣΕΡΝΕΣΙΟΝ. (Ελατοχώρι). «Να υποστηριχθή η κτηνοτροφία, υλοτομία και μελισσοκομία...».

ΒΩΒΟΥΣΑ. «Να υποστηριχθή η υλοτομία, η εριοργία, η υφαντουργική, η γαλακτοκομία, η τυροκομία και εν γένει η κτηνοτροφία, αίτινες ενταύθα ευδοκίμουςι τα μέγιστα και δύναται να αναδείξωσι την Βωβούσα πλουτοπαραγωγικόν κέντρον διά τε την φύσιν του εδάφους και την γεωγραφικήν θέσιν αυτής. Και ήδη λειτουργεί ιδιωτικόν γαλακτοκομείον και τυροκομείον του δραστηρίου εν Ιταλία σπουδασαντος τυροκόμου Ιωάννου Χρόνη Καζάνα, όστις και παρ' όλην την αθλίαν κατάστασιν επί τουρκοκρατίας κατάρθου να εξαγάη και εις Ιταλίαν εκλεκτόν τυρόν τον κοινώς καλούμενον μανούρι».

ΛΑΪΣΤΑ. «Να υποστηριχθή η κτηνοτροφία, υλοτομία και μελισσοκομία».

ΛΕΣΙΝΙΤΣΑ (Βρυσόχωρι). «Να υποστηριχθή η γεωργία και ιδία η δένδροκομία διά του Σχολείου, δι' ειδικών γεωπόνων κλπ».

ΣΚΑΜΝΕΛΙΟΝ. «Να υποστηριχθή η και άλλοτε ακμάζουσα σπηροτροφία, έτι δε και η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία. Να ιδρυθή υφαντουργείον».

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ. «Ν.Δ. του χωρίου κείται μονή του Αγίου Ιωάννου επί οροπεδίου αναπεπταμένου και μεσημβρινού μετά

θαυμασίου ορίζοντος και μεγάλης εκτάσεως. Επί τούτου, καταλληλοτάτου όντος, ζητούσιν οι κάτοικοι να ιδρυθή Γεωργική Σχολή πλήρης χρησιμοποιοιμένου και του κτιρίου της μονής. Η σχολή αυτή θα εξυπηρετήση τα συμφέροντα όλου σχεδόν του Ζαγορίου,

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ

ευρισκομένη εν τω μέσω σχεδόν αυτού». «Να ιδρυθή η μνημονευθείσα Γεωργική Σχολή, μέλλουσα να εξυπηρετήση σπουδαία συμφέροντα. Να ιδρυθή τέλειον Υφαντουργείον προς ασχολίαν των γυναικών, μη εργαζομένων εκτός της οικίας εκ κακώς εννοουμένου πολιτισμού».

ΚΑΠΕΣΟΒΟΝ. «Να υποστηριχθή και να συμπληρωθή οπωσδήποτε η Πασχάλειος Σχολή διά το έξοχον του οικοδήματος και της θέσεως αυτής. Να ιδρυθή βαθμηδόν και κατ' ολίγον και Γυμνάσιον ή αντί τούτου Εμπορική Σχολή».

ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΝ. «Να υποστηριχθή η μεταξοσκωληκοτροφία και μελισσοκομία».

ΣΠΟΤΣΕΛΙΟΝ. (Δίλοφο). «Αναγκαίον θεωρούμεν την υποστηρίξειν της σπηροτροφίας, ήτις δύναται τα μέγιστα να ευδοκιμήση του κλίματος και του εδάφους όντων προσφορωτάτων».

ΔΡΑΓΑΡΙΟΝ (Καστανώνας). «Να υποστηριχθή η καστανοκομία και υλοτομία προς αύξησιν των κοινοτικών πόρων».

ΜΑΚΡΙΝΟΝ. «Να υποστηριχθή και ενταύθα η γεωργία, δένδροκομία και μελισσοκομία».

ΤΣΕΡΒΑΡΙΟΝ (Ελαφότοπος). «Να υποστηριχθή η μελισσοκομία και σπηροτροφία, αίτινες δύναται να ευδοκιμήσωσιν».

ΔΡΕΣΤΕΝΙΚΟΝ (Τρίστενο). «Να υποστηριχθή και ενταύθα η κτηνοτροφία και η εριοργία προς αύξησιν των κοινοτικών πόρων».

Όλες τις δράσεις που προτείνει ο Καθάρειος μπορούμε και σήμερα να τις ασκήσουμε πλην της υλοτομίας γιατί έχου-

με δημόσια δάση. Οι προτάσεις του περιέχουν και δευτερογενή παραγωγή, έστω και σε οικογενειακή μορφή. Η ιδέα της συνεταιριστικής δράσης δεν είχε αναπτυχθεί ακόμα μια που βγαίναμε από την τουρκοκρατία. Όσον αφορά την σπηροτροφία, που συχνά προτείνει ο Καθάρειος, είναι μια προσπάθεια που συνεχίζεται από την τουρκοκρατία. Ο κ. Γεώργιος Παπαγεωργίου στο βιβλίο του «Οικονομικοί και Κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο – Ζαγόρι», Γιάννινα 1995 γράφει: «Από τα μέσα του 19ου αιώνα παρατηρείται μια σημαντική αύξηση στην καλλιέργεια της μουριάς, γεγονός που πρέπει να συνδεθεί με την προσπάθεια η οποία γίνεται την περίοδο αυτή στην Ηπειρο γενικότερα και στο Ζαγόρι ειδικότερα ν' αναπτυχθεί η σπηροτροφία».

Δυστυχώς για το άτυχο Ζαγόρι ακολουθεί πόλεμος και οι άντρες φεύγουν και χάνεται μια δεκαετία ως την Μικρασιατική καταστροφή. Φτάνουμε στο 1932 και τα Γιάννινα ευτυχούν να έχουν Αναπληρωτή Γενικό Διοικητή Ηπείρου τον Γεώργιο Θεοδωράκη, πατέρα του μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη. Πρώτη φροντίδα του για το Ζαγόρι η οδοποιία. Συγκροτείται ο «Σύνδεσμος Τύμφης» με σκοπό να φτάσει αυτοκίνητο στις Νεγάδες αφενός και στα Τσερβαροσούδενα αφετέρου και το επιτυγχάνει. Δεύτερη προτεραιότητα η δένδροκομία, με σκοπό οικονομικούς πόρους για τα νοικοκυριά και κατ' επέκτασιν ανάπτυξιν των χωριών. Ιδρύεται έτσι ο «Πανζαγοριακός Κοινοτικός Δένδροκομικός Σύλλογος».

Αλλά ας δούμε τι κατόρθωσε ο Γ. Θεοδωράκης με την αμερίστη συμπαράσταση του Κατωσoudenιώτη γεωπόνου Μ. Μουτσόπουλου, ανατρέχοντας στις σελίδες των «Ζαγοριασικών Νέων» του Μπαγιώτη εκδότη Γιάγκου Γκούζκουλα:

Φύλλο 2 της 1-1-1932. Γράφει ο Κατωσoudenιώτης γεωπόνος Μ. Μουτσόπουλος: «Ενα από τα περισσότερα

προνομιούχα μέρη της Ηπείρου διά την ανάπτυξιν της δένδροκομίας είναι και το Ζαγόρι, εις το οποίον ουδεμία προσπάθεια καταβάλλεται διά την καλλιέργειαν του δένδρου εκ του οποίου αρκεταί οικογένειαι του Ανατολικού Ζαγορίου επί μήνας ολοκλήρους εξησφάλιζον τον άρτον της οικογενείας των. Εις το Ζαγόρι νέαι φυτεύσεις δένδρων δεν γίνονται παρά μόνον υπό μερικών κοινοτήτων, ενός ή δύο συλλόγων δένδροκομικών και υπό μερικών διδασκάλων εις τους σχολικούς κήπους».

Φύλλο 5 της 24-1-1932.

Γράφει ο γεωπόνος Μ. Μουτσόπουλος: «Ενα από τα περισσότερα

Αναπτυξιακές προτάσεις απ' το παρελθόν

Γιάννινα, ύστερα από πρόσκληση του Αναπλ. Γεν. Διοικητή Γ. Θεοδωράκη, τα μέλη του Δενδροκομικού Συνδέσμου. Ανακοινώθηκε ότι περατώνονται περισσότεροι από 30 οπωρώνες, έκτασης 50 περίπου στρεμμάτων. Στη συνέχεια έγιναν αρχαιρεσίες για εκλογή Διοικητικής Επιτροπής και εκλέχτηκαν:

1) Πρόεδρος ο Πρ. Κοιν. Κήπων Ανδρέας Καρατζιάς

2) Αντ/δρος ο Πρ. Κοιν. Δικόρφου Αν. Μητρόπουλος

3) Γραμματέας ο Γρ. Κοιν. Κήπων Γρηγόριος Γκροϊδης

4) Μέλος ο Πρ. Κοιν. Φραγκάδων Κω/νος Τζιφιλιδης

5) Μέλος ο Πρ. Κοιν. Κουκουλίου Ηλίας Γεωργιάδης

Φύλλο 52 της 1-1-1933.

Διαβάζουμε σε σχόλιο ότι τον Δεκέμβρη φυτεύτηκαν 35 στρέμματα με μηλιές, αχλαδιές κλπ στα χωριά Δίλοφο, Κήποι, Καπέσοβο, Τσεπέλοβο, Νεγάδες και Δίκωρφο. Ο Πρόεδρος του Δενδροκομικού Συνδέσμου επισκέφτηκε την Γεν. Διοίκηση και ανέφερε τον ενθουσιασμό των κατοίκων για τις δένδροφυτεύσεις και το αίτημα για επέκταση των οπωρώνων. Η Γενική Διοίκηση διέταξε το Γεωργικό Γραφείο να συστήσει άλλους 10 οπωρώνες και ο Δενδροκομικός Σύνδεσμος να ιδρύσει άλλα 10 στρέμματα γης.

Φύλλο 16 της 10-4-1932.

Γράφει ο Ζαγορίσιος (Λιασκοβέτσι) Ι. Κ. Δακόπουλος: «Βλέπει τις με την ψυχρήν σπαράσσουσας, χωράφια, αμπέλια, κήπους, οι οποίοι άλλοτε ήσαν ανθώνες, μπακτσέδες ανθοστόλιστοι από μήλα, σύκα, ροδάκινα, απίδια, κυδώνια, βύσσινα, κεράσια, σουρβια, γκόρτσας, λεπτόκαρκα, καρύδια, σταφύλια 6-7 ειδών, βρίζαν, αραβόσιτον, σιτάρι, κριθάρι, βρώμη, φασόλια εκλεκτά, πατάτες, ντομάτες, λαχανικά κλπ, να είναι σήμερον αγροί χέρσοι, κεδρότοποι και μερικά οπωροφόρα εν γήρατι, μάρτυρες παλαιάς ευκλείας και γονιμότητος...».

Φύλλο 30 της 17-7-1932.

Στο Δίκωρφο διεξάγεται στις 10-7-1932 το δεύτερο τμηματικό συνέδριο των κοινοτήτων του Ζαγορίου. Παρίσταται ο Αναπληρωτής Γενικός Διοικητής Ηπείρου Γ. Θεοδωράκης και καλεί τις παρούσες κοινότητες να προσχωρήσουν στον «ΠΑΝ-ΖΑΓΟΡΙΑΚΟΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΝ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ», που ιδρύθηκε στη Μπάγια στη διάρκεια του πρώτου τμηματικού συνεδρίου των κοινοτήτων. Η πρόταση έγινε δεκτή.

Φύλλο 49 της 27-11-1932.

Από εκτενές σχόλιο της εφημερίδας: Συνήλθαν στα

Γιάννινα, ύστερα από πρόσκληση του Αναπλ. Γεν. Διοικητή Γ. Θεοδωράκη, τα μέλη του Δενδροκομικού Συνδέσμου. Ανακοινώθηκε ότι περατώνονται περισσότεροι από 30 οπωρώνες, έκτασης 50 περίπου στρεμμάτων. Στη συνέχεια έγιναν αρχαιρεσίες για εκλογή Διοικητικής Επιτροπής και εκλέχτηκαν:

1) Πρόεδρος ο Πρ. Κοιν. Κήπων Ανδρέας Καρατζιάς

2) Αντ/δρος ο Πρ. Κοιν. Δικόρφου Αν. Μητρόπουλος

3) Γραμματέας ο Γρ. Κοιν. Κήπων Γρηγόριος Γκροϊδης

4) Μέλος ο Πρ. Κοιν. Φραγκάδων Κω/νος Τζιφιλιδης

5) Μέλος ο Πρ. Κοιν. Κουκουλίου Ηλίας Γεωργιάδης

Φύλλο 52 της 1-1-1933.

Διαβάζουμε σε σχόλιο ότι τον Δεκέμβρη φυτεύτηκαν 35 στρέμματα με μηλιές, αχλαδιές κλπ στα χωριά Δίλοφο, Κήποι, Καπέσοβο, Τσεπέλοβο, Νεγάδες και Δίκωρφο. Ο Πρόεδρος του Δενδροκομικού Συνδέσμου επισκέφτηκε την Γεν. Διοίκηση και ανέφερε τον ενθουσιασμό των κατοίκων για τις δένδροφυτεύσεις και το αίτημα για επέκταση των οπωρώνων. Η Γενική Διοίκηση διέταξε το Γεωργικό Γραφείο να συστήσει άλλους 10 οπωρώνες και ο Δενδροκομικός Σύνδεσμος να ιδρύσει άλλα 10 στρέμματα γης.

Φύλλο 85 της 1-1-1934.

Τίτλος «Νέοι οπωρώνες εν Ζαγορίω». Συνοπτικά:

– Μανασσή, οπωρ. 5, στρέμματα 7.700, δένδρα 194

– Φραγκάδες, οπωρ. 4, στρέμματα 7.200, δένδρα 179

– Νεγάδες, οπωρ. 7, στρέμματα 8.000, δένδρα 209

– Κήποι, οπωρ. 4, στρέμματα 2.200, δένδρα 71

– Κουκούλι, οπωρ. 8, στρέμματα 4.800, δένδρα 139

– Ελάτη, οπωρ. 1, στρέμματα 900, δένδρα 26

Ο τόπος στο Ζαγόρι δεν είναι αρκετός για να θρέψει τον κόσμο του από τις διάφορες καλλιέργειες. Οι μικρές καλλιέργειες βοηθούσαν τις οικογένειες και την περνούσαν έστω και φτωχικά. Λίγα οροπέδια, λίγα σιάδια και κάτι κοιλάδες. Η στενότητα των γεωργικών χώρων προσδιορίζει και την απόδοτικότητα των καλλιεργειών. Στο βιβλίο με τίτλο «ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ» της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, Γιάννινα 1998, με έρευνα και κείμενα των Β. Νιτσιάκου, Μ. Αρά-

πιο 15 στρεμμάτων με 250 δέντρα περίπου.

Φύλλο 62 της 16-4-1933.

Τηλεγράφημα του Αναπλ. Γεν. Διοικητή Ηπείρου Γ. Θεοδωράκη προς τους Προέδρους των κοινοτήτων: «Η Διοίκησης ευρίσκουσα άξιον πάσης υποστηρίξεως το έργον της Φιλοσπηροτροφικής Ενώσεως Ηπείρου, συσταθείσης ενταύθα προτριετίας, με τον σκοπόν της αναγεννήσεως της άλλοτε εν Ηπείρω ακμαζούσης σπηροτροφίας μετά των σχετικών αυτήν βιοτεχνιών, υπεστήριξεν αυτήν και χρηματικώς διά πόρων του υφ' ημάς Γεωργικού Ταμείου, παρέχουσα κατ' έτος αυτή σπηροτροφικά είδη προς δωρεάν διανομήν εις φιλοπροόδους σπηροπόρους». Στη συνέχεια ζητάει οι κοινότητες να στείλουν επιχορήγηση «ποσόν όπερ πανηπρωθύμως εκάστη δύναται να παρέχη» για ενίσχυση της Φιλοσπηροτροφικής Ενώσεως Ηπείρου. Άλλη μια προσπάθεια ανάπτυξης της σπηροτροφίας, ύστερα απ' όσα έγγραψε το 1913 ο Αλ. Καθάρειος.

Φύλλο 85 της 1-1-1934.

Τίτλος «Νέοι οπωρώνες εν Ζαγορίω». Συνοπτικά:

– Μανασσή, οπωρ. 5, στρέμματα 7.700, δένδρα 194

– Φραγκάδες, οπωρ. 4, στρέμματα 7.200, δένδρα 179

– Νεγάδες, οπωρ. 7, στρέμματα 8.000, δένδρα 209

– Κήποι, οπωρ. 4, στρέμματα 2.200, δένδρα 71

– Κουκούλι, οπωρ. 8, στρέμματα 4.800, δένδρα 139

– Ελάτη, οπωρ. 1, στρέμματα 900, δένδρα 26

Ο τόπος στο Ζαγόρι δεν είναι αρκετός για να θρέψει τον κόσμο του από τις διάφορες καλλιέργειες. Οι μικρές καλλιέργειες βοηθούσαν τις οικογένειες και την περνούσαν έστω και φτωχικά. Λίγα οροπέδια, λίγα σιάδια και κάτι κοιλάδες. Η στενότητα των γεωργικών χώρων προσδιορίζει και την απόδοτικότητα των καλλιεργειών. Στο βιβλίο με τίτλο «ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ» της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, Γιάννινα 1998, με έρευνα και κείμενα των Β. Νιτσιάκου, Μ. Αρά-

πλου και Κ. Καρανάση, διαβάσουμε για τρεις ζώνες: Αλπική ζώνη με χρήση βοσκοτόπια, Δασική ζώνη για υλοτομία κλπ και ζώνη μικτού συστήματος (καλλιέργειες, κήποι, λιβάδια, κλαδερά κλπ). Εξάλλου στο ίδιο βιβλίο παρατίθενται πίνακες της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για το 1991. Το Ζαγόρι που έχει έκταση 967 τετρ. χιλιόμετρα παρουσιάζει κατά προσέγγιση την εικόνα:

δάση	474 τ. χιλ.
βουνά, βοσκές	411 τ. χιλ.
ύδατα, οικισμοί	58 τ. χιλ.
καλλιέργειες	24 τ. χιλ.

δηλονότι ποσοστό 2,5% καλλιεργήσιμης γης. Σ' αυτή τη γη πρώτη θέση σε παραγωγή κατείχε η αμπελοαργία (κρασί, ρακί). Ακολούθως τα δημητριακά (σιτάρι, κριθάρι, βρώμη, σίκαλη, αραβόσιτος). Ύστερα η δένδροκομία (κερασιά, καρυδιά, μηλιά, καστανιά, λεπτοκαρυά). Η παραγωγή σοπρίων (γίγαντες, φασόλια, φακή, ρεβύθια), κρεμμυδιών κλπ. μόνο για οικογενειακή χρήση και για ανταλλαγή προϊόντων.

Απ' τον Καθάρειο ως σήμερα πέρασαν 100 χρόνια κι απ' τον Θεοδωράκη και τον Μουτσόπουλο 80 χρόνια. Πολλά χρόνια. Καθένας μας ας κάνει τις εκτιμήσεις του. Δεν έχω τι άλλο να πω, δεν έχω επίλογο. Αφήνω να μιλήσει ο Γιάννης Νικολαΐδης με το βιβλίο του «ΖΑΓΟΡΙ - ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ», Γιάννινα 1982: «Έρχονται στιγμές που η αναπόληση τελειώνει με σπαραγμό. Έτσι γίνεται με τις γριές και τους γέροντες του Ζαγορίου, όσοι απόμειναν εκεί, φυλαχτάδες ενός κόσμου, που άστραψε και βρόντησε σε περασμένους καιρούς... Στο μεταξύ οι γέροι θυμούνται κι όνειρεύονται. Μένουν βουβοί μπρος στη συντέλεια του κόσμου, του δικού τους κόσμου, που τόσο ωραίο τον γνώρισαν στην εφηβεία τους και τόσο αποτρόπαιο στα γήρατά τους. Πώς να χωρέσει ο νους τους ότι τα χωριά ρήμαξαν, σώπασαν τα γκαλντερίμια, ερήμωσαν οι ρούγες, οι καμπάνες βουβάθηκαν, όλα έγιναν αγνώριστα, πράγματα μιας άλλης ζωής που σκορπίζει την απόγνωση».

Απόστολος Ντιναλέξης

«Αυτός ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία»

Ο αμαξιτός δρόμος Καπεσόβου-Βραδέτου

Το Βραδέτο είναι το ορεινότερο χωριό του Ζαγορίου, χτισμένο σε υψόμετρο 1340 μ., γι' αυτό και το προσωνύμιο «μαλκόνι του Ζαγορίου». Απέραντη η θέα του προς όλες τις κατευθύνσεις. Κατοικήθηκε από κτηνοτρόφους στις αρχές του 17ου αιώνα. Μολοντί μικρό χωριό, ανέδειξε σπουδαίους άντρες. Ο Νούτσος Κοντοδήμος έφκιασε το 1753 το μονότοξο γεφύρι δίπλα στους Κήπους, εκεί που τελειώνει η σκάλα που κατεβαίνει από το Κουκούλι. Ο ίδιος και ο αδερφός του Χριστόδουλος ανιστόρησαν το μοναστήρι του Ρογκοβού στα 1765. Βραδελινός ήταν και ο φημισμένος δάσκαλος Αναστάσιος Σακελλάριος (1799-1865) που δίδαξε στα σχολεία Κουκουλίου, Μονοδεντρίου, Νεγάδων και ήταν ο πρώτος σχολάρχης της Ζωσιμαίας Σχολής κι αργότερα καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ο Νικόλαος Τσιγαράς το 1799 έφκιασε την εκκλησία του χωριού (Γέννηση της Θεοτόκου) κι ο γιος του Κωνσταντίνος το σχολείο το 1861.

Περίφημη είναι η Σκάλα του Βραδέτου, ένα πραγματικό «κεντίδι» της λαϊκής αρχιτεκτονικής, η οποία μέχρι το 1974 που συνδέθηκε το χωριό με αμαξιτό δρόμο, αποτελούσε τον μοναδικό δρόμο πρόσβασης για το Βραδέτο.

Ο αμαξιτός αυτός δρόμος από Καπέσοβο μέχρι Βραδέτο έχει τη δική του ιστορία. Μέχρι το 1972 οι τοπικές τεχνικές υπηρεσίες του Νομού προσέκρουαν σε ένα τεράστιο εμπόδιο ν' ανεβάσουν το δρόμο στο Βραδέτο. Ποιο ήταν αυτό; Το φαράγγι που εκτείνεται ανάμεσα στα δύο χωριά και το δύσβατο του εδάφους (πετρώδες) προς Πιντιλάγια, όπου τα μηχανικά μέσα της εποχής δεν ήταν τα σημερινά. Το Βραδέτο όμως και αυτή την εποχή είχε επίσης έναν σπουδαίο άντρα που ένωσε το χρέος απέναντι στο χωριό του, απέναντι στον τόπο που τον γέννησε και πήρε με γενναιότητα την πρωτοβουλία να ενεργήσει τα δέοντα, ώστε να φτιαχτεί δρόμος αμαξιτός στο χωριό του. Κι αυτός ο άντρας δεν ήταν άλλος από τον διακεκριμένο Στρατιωτικό, τον Αντιστράτηγο Γεώργιο Ν. Τσουμάνη, διοικητή τότε της ΑΣΔΕΝ και μετέπειτα Υπουργό Δημοσίας Τάξεως. Δεν είχε ξεχάσει ο στρατηγός τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια π' ανέβαινε τη Σκάλα με φορτωμένα τ' άλογα του καραβανιού του τζελίγκα πατέρα του.

«Δεν γίνεται, στρατηγέ, δρόμος για το χωριό σου, είναι δύσκολο να «σκάψουν» τα βράχια και να γίνει η διάνοιξη», του έλεγαν οι διάφοροι «ειδήμονες». «Αυτό θα το μελετήσουν και θα το κρίνουν οι μηχανικοί», τους απαντούσε ο στρατηγός. Το 1970-71 η Υπηρεσία Προγραμματισμού

της Νομαρχίας Ιωαννίνων για την τουριστική ανάπτυξη του Ζαγορίου προγραμμάτισε να γίνει ένας δρόμος προς την Οξιά Μονοδεντρίου και ένας προς τη Μπελόη Βραδέτου, με την προοπτική σύνδεσης με ΤΕΛΕΦΕΡΙΚ των δύο αυτών σημείων. Η πρόσβαση προς Οξιά Μονοδεντρίου ήταν ομαλή, δεν ήταν όμως προς Βραδέτο. Δεν υλοποιήθηκε το πρόγραμμα διότι η υπηρεσία αδυνατούσε να κάμει τις μελέτες.

Το 1972 ο στρατηγός με τον αδελφό του Ηλία, Πολιτικό Μηχανικό, ανέλαβαν οι ίδιοι να υλοποιήσουν το έργο και ανέθεσαν τη μελέτη κατασκευής του δρόμου ΚΑΠΕΣΟΒΟ-ΒΡΑΔΕΤΟ-ΜΠΕΛΟΗ στον μηχανικό τοπογράφο Γεώργιο Μπασιά. Την μελέτη χρηματοδότησε ο Ηλίας Τσουμάνης, ο οποίος επισκεπτόταν συχνά το τοπογραφικό συνεργείο και συνεργαζόταν για την καλύτερη δυνατή χάραξη, επειδή ως ντόπιος γνώριζε πολύ καλά τον τόπο.

Αντίστοιχα σχετικές ενέργειες και πρωτοβουλίες για την διάνοιξη του δρόμου προς Οξιά ανέλαβε ο επίσης διακεκριμένος Μονοδεντρίτης, ο αξέχαστος Άλκης Στέας. Καθυστερήσε όμως να γίνει εκείνος ο δρόμος.

Αφού έγινε η μελέτη διάνοιξης ΚΑΠΕΣΟΒΟ-ΒΡΑΔΕΤΟ, ο στρατηγός ενήργησε να αναλάβει την διάνοιξη του δρόμου η MOMA, η οποία διέθετε τότε τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό. Έτσι την Άνοιξη του 1974 ο δρόμος ολοκληρώθηκε. Το όνειρο του στρατηγού να πάει στο χωριό του με αυτοκίνητο έγινε πραγματικότητα, και οι Βραδελινοί, φυσικά και κάθε επισκέπτης, δεν αγκομαχούν πια ν' ανεβαίνουν τη Σκάλα, την οποία μόνο οι ορειβάτες και οι τουρίστες ανεβοκατεβαίνουν.

Φίλοι αναγνώστες, οφείλουμε ευγνωμόνη σε μερικούς ανθρώπους που βοήθησαν τον τόπο μας και δεν πρέπει να τους ξεχνάμε. Μ' αυτή μου την αναφορά στον στρατηγό Γεώργιο Τσουμάνη, που μόνον από την λαμπρή σταδιοδρομία του γνωρίζω, νομίζω πως εκφράζω –έστω και καθυστερημένα– την ευγνωμοσύνη όλων όσων με το αυτοκίνητό τους κάνουν αυτή την ωραία διαδρομή από το Καπέσοβο μέχρι το Βραδέτο και εκείθεν στη Μπελόη, για ν' απολαύσουν οπτικά τη θαυμάσια χαράδα του Βίκου. Θα τολμούσα δε να κάνω την πρόταση στους φίλους Βραδελινοίς, να δώσουν το όνομά του στο δρόμο εισόδου του χωριού τους, όπως κάναμε οι Κουκουλιώτες για να τιμήσουμε τον αείμνηστο δάσκαλο μας Κώστα Λαζαρίδη, που με τη δωρεά του προς τη Ριζάρειο λειτουργεί εδώ και 22 χρόνια το Πνευματικό Κέντρο στο χωριό μας.

Ευριπίδης Μακρής

Για μια καλύτερη ανάπτυξη του Ζαγοριού

Στα σχετικά δημοσιεύματα του περιοδικού Σμας (τεύχος Ιανουαρίου 2012), που αναφέρονται στις προοπτικές για μιας καλύτερη ανάπτυξη της περιοχής μας στηριγμένη σε δραστηριότητες στον τομέα της γεωργίας, παραθέτουμε στη συνέχεια ένα ρεπορτάζ της εφημερίδας «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ» του έτους 1952, το οποίο είναι πολύ διαφωτιστικό και χρήσιμο για τη συζήτηση, που γίνεται αυτόν τον καιρό εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, που περνά η χώρα μας με επιπτώσεις και στο Ζαγόρι.

«Ο περίφημος διδάσκαλος Βάσιος Σιόλας του Παπίγκου από τον οπωρώνα του έκαμε εφέτος 1.500 οκάδες μήλα εκλεκτών ποικιλιών και με παρότρυνσή του έκαμε και τους χωριανούς του να φυτέψουν 400 μηλιές με προοπτική αυξησεως κατ' έτος.

Ως γνωστόν ο ίδιος ηλεκτροδότησε τον μικρόν μαχαλάν Παπίγκου –με τη δύναμη του νερού– αποκλειστικά δική του εφεύρεση.

Ο συνταξιούχος διδάσκαλος Χρ. Πετρινός εις Τσεπέλοβον βγάζει ολόκληρο μισθόν από τα μελίσια. Επίσης ο διδάσκαλος Ευλάμπιος Γκωλέτση Νεγάδων εφύτευσε 1850 μηλιές και έκαμεν 100 σμήνη μελισσών. Πιστεύω ότι ούτος έδειξε το παράδειγμα εις τους Νεγάδες μαζί με τον λαμπρόν μελισσοκόμον Σαχίνην για την ανάπτυξιν της μελισσοκομίας.

Τοιούτοι εκλεκτοί διδάσκαλοι πέραν της πολυτίμου προσφοράς τους με το διδακτικό τους έργο, πρωτοστατούν και σε άλλες δραστηριότητες, προτρέποντας τους κατοίκους της περιοχής ν' ασχοληθούν σοβαρά με αγροτικές εργασίες που ενδείκνυνται για το Ζαγόρι, λίαν προσοδοφόρες. Είναι η ζουμερώτερη υπηρεσία, που θα προσφέρουν πάνω στο υψηλό κοινωνικό λειτούργημα που έχουν».

Την ίδια περίοδο, που αναφέρεται το ρεπορτάζ εφυτεύθησαν μηλεώνες. Εις το Τσεπέλοβον 800 μηλιές, Άνω Πεδινά 500. Σε αρκετά χωριά τους Κήπους, το Λιασκοβέτισιον, Φραγκάδες, Καστανάνα, Ελατοχώριον και άλλα γίνεται εντατική καλλιέργεια κηπευτικών με πλούσια παραγωγή προϊόντων, όπως φασολιών (οι περίφημοι γίγαντες) πατάτας, λαχανικών και οπωρικών, ενώ παράλληλα σε καλά επίπεδα κινείται και η οικόσιτος κτηνοτροφία.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα, πως όταν υπάρχει θέληση και αγάπη για τον τόπο μας πολλά μπορούν να γίνουν. Η περιοχή μας προσφέρεται για τέτοιου είδους δραστηριότητες, που μαζί με την τουριστική εκμετάλλευση οι νέοι μας θα μπορέσουν ασχολούμενοι αποτελεσματικά να εξασφαλίσουν για τους ίδιους και τον τόπο τους ένα καλύτερο μέλλον.

Το Ζαγόρι θα ξαναζωντανέψει.

Το ευχόμαστε και το πιστεύουμε εμείς της παλιότερης γενιάς.

ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟ ΩΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Από την Κυριακή του Τελώνη και του Φαρισαίου, σύμφωνα με όσα γράφουν οι εκκλησιαστικοί κανόνες, αρχίζει το Τριώδιο. Απ' αυτή την Κυριακή αλλάζει κάπως ο ρυθμός της ζωής του χωριού.

Απ' αυτήν την ημέρα είχαν συνήθεια στα παλιότερα χρόνια να μαζεύονται οι κοπέλες του χωριού κατά το απόγευμα κάθε Κυριακής σε κανένα ακατοίκητο σπίτι, όπου έστηναν το χορό και χόρευαν για κάμποσες ώρες διάφορους χορούς του τόπου μας, λέγοντας τα σχετικά τραγούδια με το στόμα τους. Αυτό γίνονταν όλες αυτές τις Κυριακές ως την Αποκρίά. Ήταν σαν μια άσκηση των κοριτσιών στα τραγούδια και στους χορούς. Στο μέρος αυτό πήγαιναν μόνο κορίτσια και καμιά νύμφη. Δεν επιτρέπονταν να πάνε παιδιά, ούτε και κανένας άντρας.

Από το απόγευμα αυτής της μέρας άρχιζαν τα παιδιά τις προετοιμασίες για την «Τσοτούρα». «Τσοτούρα» λένε στο χωριό μας τη μεγάλη φωτιά που ανάβουν τη νύχτα της Τυρινής και χορεύουν και τραγουδούν γύρω απ' αυτή όλοι οι κάτοικοι του χωριού. Ήταν δε οι προετοιμασίες για την «Τσοτούρα» το μάζεμα των ξύλων. Σ' άλλα χωριά τριγύρω από το Κουκούλι τη φωτιά αυτή τη λένε «Λόγο», «Τέμπλα», «Τζορομπίνα», «Γκριτζάλα», «Τζαμάλα», κ.λ.π.

Πάνω στο σημείο αυτό χρειάζεται να γίνει ειδική γλωσσολογική έρευνα και μελέτη από ειδικούς επιστήμονες για να διευκρινιστεί η σημασία και η προέλευση των διάφορων ονομασιών της φωτιάς της Τυρινής.

Για να προσέρχονται τα παιδιά το απόγευμα κάθε Κυριακής για να μαζέψουν ξύλα χτυπούσαν την καμπάνα και φώναζαν κάπως τραγουδιστά από το καμπαριό αυτό τα λόγια:

«Αιστι πιδιά για ξύλα
κι' οι κουπέλις για μανούσια
κι' οι γριές για χιλ' θρουινές
κι' οι γιρνάν' για παλούκια.....»

Τα ξύλα τα παιδιά για την «Τσοτούρα» τα μαζεύουν ή από το λόγγο που είναι πάνω από το χωριό (τα «Κανάκια») ή περπατούσαν στα σπία του χωριού και ζητούσαν από τις γυναίκες τέτοια λέγοντας: «Ξύλα για ν' Τσοτούρα». «Τσοτούρα» στα παλιότερα χρόνια άναβαν και την Αποκρίά και την Τυρινή. Αργότερα άναβαν μονάχα την Τυρινή. Τώρα δεν ανάβουν σχεδόν καθόλου ή ανάβουν σπάνια μική.

Τα Σάββατα που είναι την παραμονή της Αποκρίας, της Τυρινής και της Ορθοδοξίας, δηλαδή των Αγίων Θεοδώρων το τελευταίο, λέγονται «Ψυχοσάββατα». Κατά τα Ψυχοσάββατα μερικές γυναίκες πάνε και κόλλυβα στην εκκλησιά. Δεν επιτρέπεται να λουστεί κανένας το Ψυχοσάββατο. Γι' αυτό το λόγο λέγεται και το εξής:

«Ανάθεμα που λούζονταν τρία καλά Σάββατα, της Αποκρίας, της Τυρινής κι' αυτού προς τ' Άι-Θοδώρου».

Παραδέχονται πως, άμα λουστεί κανένας Ψυχοσάββατο, θα πεθάνει, θα τιμωρηθεί. Γι' αυτό και λένε:

«Κόρη λούστη τ' Άι-Θοδώρου
κι' έλαβε ως του Λαζάρου...»
δηλ. πέθανε.

Από την Κυριακή της Αποκρίας άρχιζαν τα «Καρναβάλια», δηλαδή οι μεταμφιέσεις. Τα «Καρναβάλια» (μεταμφιεσμένοι) λέγονται ακόμα: μασκαράδες, μπαλάσιες και προσωπίδες. Καρναβάλια δεν γίνονταν μονάχα τα παιδιά, αλλά και ηλικιωμένα ακόμα άτομα, νιες και νιοί. Τώρα δε γίνεται σχεδόν κανένας καρναβάλι, ή πολύ σπάνια. Στα παλιά τα χρόνια τα καρναβάλια παρίσταναν αστειές σκηνές από τον κοινωνικό βίο, δηλ. γαμπρό

και νύφη, γιατρούς παπάδες, εμπόρους (ιδιαίτερα εβραίους όπως τους έβλεπαν στα Γιάννινα με τους τους λαμάδες τους που γύριζαν στα Χάνια με την κρεμαστή τάβλα τους και διαλαλούσαν με κάπως ένερνη φωνή την πραγματία τους: «ράματα, βελόνια» κλπ. Αυτοί διατηρούσαν κάπως ιδιότροπη γενειάδα).

Πολλές φορές σατίριζαν την Τουρκική Διοίκηση, τους Χοτζάδες και τους Τούρκους δημόσιους υπαλλήλους, καθώς και τα χαρέμια τους. Ιστορικός παράμεινε ο σατιρισμός που έκαναν, στα 1906 οι χωριανοί στην Τούρκικη επιτροπή της καταγραφής που είχε έρθει στο χωριό για να καταγράψει τα σπίτια και τα κτήματα των κατοίκων.

Κρεατοφανία επιτρέπονταν μέχρι την Κυριακή της Αποκρίας, οπότε έφκιαναν και τη συνηθισμένη και πατροπαράδοτη «κρεασόπιττα». Απ' αυτήν την ημέρα απαγορεύονταν η κρεατοφανία. Το κρέας «αποκρέβονταν». Έπρεπε να τρώνε ως την Τυρινή μόνο γαλατερά. Για το λόγο αυτόν την Κυριακή της Αποκρίας τη λένε ακόμα και «κρεατινή». Κατά την εβδομάδα όμως της Αποκρίας δεν κρατούσαν ησταιία στην Τετάρτη και Παρασκευή από γάλα, τυρί κλπ. Το είχαν, καθώς λένε, «άρτσι-βούρτσι».

Η Εμπήτη της Αποκρίας λέγεται «Τοικνοπέφτη». Κατά την εβδομάδα αυτή, ανάμεσα από την Αποκρίά και Τυρινή συνήθιζαν και έφκιαναν πολλές πίτες, ιδιαίτερα γαλατόπιτες, τυρόπιτες και κλασδόπιτες.

Την Κυριακή της Τυρινής γίνονταν με μεγαλύτερη όρεξη και κέφι τα καρναβάλια και τα γλέντια. Άμα νυχτώσει μαζεύεται όλο το χωριό γύρω από την «Τσοτούρα» και γίνεται

γλέντι. Η φωτιά ανάβεται ύστερα από το δείπνο, κατά το οποίο σε πολλές οικογένειες παίζονταν και ο «Χάφαρος».

Ο «Χάφαρος» είναι ένα αστειό οικογενειακό διασκεδαστικό παιχνίδι, που παίζεται κατά τον εξής τρόπο: Βράχονται καλά, ώστε να γίνουν σφιχτά, κάμποσα αυγά. Τα βρασμένα αυτά αυγά κατόπι τα καθαρίζουν.

Από την Μικρή Ζαγορίσια Βιβλιοθήκη του Κώστα Π. Λαζαρίδη «Το χωριό μου το Κουκούλι» Γιάννινα 1984).

Τότε παίρνει κάποιος (χρειάζεται να είναι λιγάκι επιτήδειος) ένα από τα καθαρισμένα αυγά και το δένει με μια κλωστή, ώστε να στέκεται αυτό κρεμασμένο. Το αυγό τότε αιωρείται. Το αιωρούμενο αυτό αυγό το φέρνει μπροστά από το στόμα κάθε συνδαιτημόνα, ο οποίος προσπαθεί, ανοίγοντας το στόμα του, να κρατήσει το αυγό, αλλά δεν το κατορθώνει εύκολα. Όποιος πετύχει να το πιάσει με το στόμα του, το τρώγει και εξακολουθεί ο «Χάφαρος» με άλλο αυγό κ.ο.κ.

Το γλέντι γύρω από την Τσοτούρα κρατούσε πέρα από τα μεσάνυχτα και κάποτε ως το πρωί. Όταν οικονομούσαν λαϊκά όργανα (βιολιά) ο χορός γίνονταν μ' αυτά, αλλοιώτικα με τα τραγούδια των γυναικών και των αντρών. Ανάμεσα στα διάφορα τραγούδια που λέγονταν γύρω από τη φωτιά της «Τσοτούρας» ήταν και τούτο το ευτράπελο:

«Αρήν' ο Γιάννος την κλεψιά και πιάνει το ζευγάρι.

» Εθέριας κι' αλώνισε εννιά ταγάρια σ'τάρι.

» Τρία χρωστούσε τάδωκε, τρία του πήρ' ο Τούρκος.

» Τα τρία που τ' απόμειναν τα πήγε να τ' αλδός.

» Βρίσκει το μύλο χάρβαλο και το νερό κορμένο.

» Κι' όσο να βάλει το νερό να σιάσει και το μύλο,

» σ' ντέρνιλης ο πόντικας του τρώει το σιτάρι.

» Κι ο κυρ Νικόλας από κει του τρώει τη γκαζέλα.

» Στο δρόμο όπου γύριζε, έχασε το βρακι του.

» Μπαμπώ! μπαμπώ! βρακάκι μου!

» Πού σ' είχα παλωμένο,

» Πούχες χίλια μπαλώματα και δυο χιλιάδες τρύπες»

Εκτός απ' αυτό για να δημιουργηθεί κέφι και όσο το δυνατό μεγαλύτερη φαιδρότητα στα αποκριάτικα γλέντια λέγονταν κι' άλλα τραγούδια, όπως το:

«Πώς στουμπίζουν το πιπέρι του διαβόλ' οι καλογέροι...»

που συνοδεύονταν με διάφορες κινήσεις των μελών και των οργάνων του σώματος (γόνα, πλάτες, πιανός, γλωσσο κλπ) ανάλογα με τα λόγια

Ακόμα συνήθιζονταν και το ευτάπελο τραγούδι της λαίμαργης γυναίκας:

«Στης ακρίβειας τον καιρό

θέλησα να παντρευτώ, και μου δόσαν μια γυναίκα πούτρωγε για πέντε-δέκα...» κλπ. Άλλο:

«Μπήκαν κλέφτες στο μαντρί που τ' απήκαες μουρή...» κλπ.

Πάνω στο άναμμα και στο ξεφάντωμα του γλεντιού επιτρέπονταν και κάμποσες τολμηρές φράσεις, ανεπιτηρες, βεβαία, σ' άλλες περιπτώσεις.

Η διάρκεια του γλεντιού εξαρτόταν ανάλογα από το κέφι, τις συνθήκες του καιρού, και τα ξύλα. Όταν το γλέντι εξακολουθούσε και την άλλη μέρα, τότε αυτοί που γλεντούσαν είχαν το δικαίωμα να εξακολουθούν ακόμα να τρώνε πίτες, τυριά κλπ όχι νηοτήσια μαγειρικά, γιατί αυτή η μέρα θεωρούνταν συνέχεια της Κυριακής, αφού δεν είχαν κοιμηθεί.

Την άλλη μέρα από την Τυρινή, την Καθαρή Δευτέρα, πρώτη δουλειά των γυναικών ήταν να καθαρίσουν τα «αγγεία». Δεν επιτρέπονταν να αφήσουν τίποτε άπλυτο εκείνη την ημέρα από τα σκεύη της μαγειρικής και τα έπιπλα της κουζίνας. Έπρεπε να πλυθούν καλά όλα όσα χρησιμοποιήθηκαν για το μαγείρεμα και το φαγητό όλες τις ημέρες που πέρασαν (πιτάτα, τειψιά, σκαφίδια, κατσαρόλες ποτήρια, φλυτζάνια, κουτάλια κλπ.).

Αυτή τη μέρα, Καθαρή Δευτέρα, τα παιδιά του χωριού είχαν συνήθεια να πάνε στο λόγγο για να βρουν φωλιές από πουλιά. Γιατί το έκαναν αυτό, είναι άγνωστο. Τώρα όμως δεν γίνεται αυτό.

Πολλές γυναίκες, ιδιαίτερα γριές, είχαν τη συνήθεια να κρατούν «τρίημερο». Λένε δε έτσι την τριήμερη νηστεία που κρατούσε τις τρεις πρώτες μέρες της Μεγάλης αυτής Σαρακοστής. Όσες γυναίκες βαστούσαν «τρίημερο», την πρώτη μέρα, Καθαρή Δευτέρα, κάθονταν εντελώς νηστικές, χωρίς να βάλουν τίποτε στο στόμα τους μέχρι το απόγευμα. Περιέμεναν να χτυπήσει η καμπάνα, να πάνε στην εκκλησιά και άμα τελείωνε η εκκλησιά γύριζαν στο σπίτι και έπιναν έναν καφέ. Το ίδιο γίνονταν και την Τρίτη και ως το απόγευμα της Τετάρτης, οπότε έτρωγαν πια κάτι νηστήσιμο. Αυτός ήταν ο «Τρίημερος» που εφάρμαζαν μερικές γυναίκες. Υπήρξαν, καθώς λένε, περιπτώσεις που πολλές γυναίκες λιποθυμούσαν από την τριήμερη αυτή νηστεία. Όσοι και όσες δεν κρατούσαν «τρίημερο», έτρωγαν αυτές τις μέρες μονάχα ψωμί με βρασμένα ξηρά κερσία, στα οποία έβαζαν μέσα και λίγα ξηρά σούρβα ή ξηρά σούκα για να γλυκάνει κάπως το ζουμί απ' αυτό το φαγητό, που το έλεγαν: «Χουσιάφι». Αυτές τις μέρες έδινε και έπαιρνε η Ερησφονία. Γι' αυτό και είχαν επικρατήσει να λέγονταν αυτά:

«Απέθαν' ου Αποκρίους, ψυχουμαχάει κι ου Τέρνους,

ταράζ' ου πράσους την ουρά κι' ου κρομμίδους τα γένεια,

κι' αυτά τα λιανοτσουκνίδα στη φράχτη τσουτουριάζουν».

«Σουδενιωτών αντάμωμα»

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Σύλλογος Σουδενιωτών Πατρών & Περχωρών σας προσκαλεί την 29η Ιανουαρίου 2012 ημέρα Κυριακή στις 17:00 μ.μ. στην επίσημη κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Πίτας που θα πραγματοποιηθεί στο Πνευματικό Κέντρο του Αγίου Γρηγορίου Λουσκάν.

Θα ακολουθήσει παρουσίαση με προβολή εικόνων των μέχρι σήμερα πορισμάτων της ανίχνευσης των ριζών των Σουδενιωτών από το Ινστιτούτο Τοπικής Ιστορίας.

Παρακαλούμε να μας τιμήσετε με την παρουσία σας.

Η πρόσκληση αυτή έγινε αιτία να ζήσω ένα συγκινητικό αντάμωμα. Αντάμωμα μιας οικογένειας των Σουδενιών του Ζαγορίου με την μεγάλη οικογένεια των «Σουδενιωτών Πατρών και περχωρών» όπως γράφει η σφραγίδα του συλλόγου τους.

Η πρόσκληση συγκινητική και δελεαστική δεν άφησε περιθώρια σκέψης. Άλλωστε είχε προηγηθεί η γνωριμία και η φιλική σχέση με τους επιστήμονες του Ινστιτούτου. Το καλοκαίρι με ενέργειες του δραστήριου Προέδρου κ. Β. Ζαφειρακόπουλου και του συμβούλου του, επισκέφτηκαν τα Σουδενα Άνω και

Κ. Ελένη κι ο Κώστας μπήκαν στα σπίτια μας, έζησαν κοντά μας, φωτογράφησαν, ρώτησαν, μάζεψαν με υπομονή, επιμονή και σχολαστικότητα και ακρίβεια ιστορικού, πολλά στοιχεία των Σουδενιών, σχετικά με την έρευνά τους. Παντού τους καλοδέχτηκαν και με προθυμία τους βοήθησαν. Άλλωστε μας ενδιαφέρει άμεσα κι εμάς το αποτέλεσμα αφού υπάρχει μεταξύ μας η σχέση «Μητρόπολης και αποικίας».

Για όσους δεν γνωρίζουν την Ιστορία, αναφέρω, πως σύμφωνα με την παράδοση αλλά και έπειτα από έρευνες, μελέτες ιστορικών (Κ. Παπαρηγόπουλου, Γ. Χατζηδάκη, Κ. Τριανταφύλλου, Κ. Κаланτζή, Β. Παπαγεωργίου και άλλων της «Ηπειρωτικής Εστίας» αναμφισβήτητο γεγονός είναι, ότι στα τέλη του 15ου αιώνα μ.Χ. από την Περιφέρεια του Ζαγορίου Ιωαννίνων κτηνοτρόφοι «φεύγοντες τις επιδρομές των Ιλλυρικών στίφων και την πίεση του Οθωμανού κατακτητού εξεπατρίσθησαν...» και κατέβηκαν για ασφάλεια στο Μωριά ή και σε άλλους τόπους. Ένα μεγάλο μέρος τους κατέληξε στην περιοχή του Χέλμου πιστεύοντας ότι θα έχουν ασφάλεια

Ιερέας, Β. Ζαφειρακόπουλος, Γ. Δούβλης, Πάνος Σπαλιάρης

Κάτω, δύο εκλεκτοί επιστήμονες αρχαιολόγοι, η κ. Ελένη Σιμώνη και ο σύζυγός της Κώστας Παπαγιαννόπουλος με δύο φοιτήτριες της αρχιτεκτονικής.

Την φιλοξενία τους σε ξενώνα του χωριού ανέλαβε ο σύλλογος Πανωσουδενιωτών. Ο Παντελής κι ο Βαγγέλης Παπιγκιώτης προσέφεραν κάθε δυνατή βοήθεια στις μετακινήσεις τους για την έρευνα καθώς και την πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του χωριού, κι εμείς τη δική μας βοήθεια.

Σκοπός του συλλόγου Σουδενιωτών Πατρών είναι μέσω του Ινστιτούτου Τοπικής Ιστορίας να ερευνήσουν και να καταγράψουν στοιχεία γεωγραφικά, αρχιτεκτονικά, λαογραφικά, τοπωνύμια, παθωνυμικά, έθιμα, χορούς, παραμύθια, ονόματα εκκλησιών, πολιτισμικά γενικά των δύο αδελφών περιοχών.

αλλά και πρόσφορη γη.

Έτσι λοιπόν οι πρώτοι κάτοικοι έφτιαξαν τα καινούργια τους χωριά Άνω και Κάτω Σουδενα (Άνω και Κάτω Λουσοί) και τους έδωσαν την ονομασία των χωριών που άφησαν. Αξιοσημείωτο είναι ότι διάλεξαν το ίδιο υψόμετρο και κλίμα που ζούσαν στα Σουδενα του Ζαγορίου και δημιούργησαν εδώ περιουσίες.

Το 1978 με πρωτοβουλία των Σουδενιωτών Πατρών έγινε το πρώτο αντάμωμα όταν «... εγγόνια Σουδενιωτών που πριν πολλά χρόνια έφυγαν και πήγαν στην Πελοπόννησο για να ζήσουν καλύτερα, επισκέφτηκαν τα Σουδενα για να έλθουν σε επαφή με εναπομείναντες συγγενείς των και να τιμή-

Χαιρετισμός του προέδρου κ. Ζαφειρακόπουλου

σουν τη γη των προγόνων τους. Ο πρόεδρος, το κοινοτικό συμβούλιο και όλοι οι Σουδενιώτες τους υποδέχτηκαν μ' αγάπη και στη συνέντευξη που έγινε σφίξαν πιο πολύ οι σχέσεις που πρέπει να ενώνουν τους Ζαγορίσιους.

Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια στις αδελφότητες Σουδενιωτών που οργάνωσαν τη συνάντηση κι όλες τις εκδηλώσεις στα Κάτω Σουδενα... έγραψε το «Ζαγόρι μας».

Το 1979 του Αγίου Πνεύματος ακολουθήσε η ανταποδοτική επίσκεψη στους αδελφούς Σουδενιώτες της Πελοποννήσου που ήταν ένα ανεπανάληπτο 3ήμερο. «... Αυτή δεν ήταν εκδρομή αλλά ένα γλέντι-

όνειρο», έγραψε τότε στο «Ζαγόρι μας» ο Χρυσόστο. Σιουσιόπουλος.

Εκτοτε οι εφημερίδες ήταν ο μόνος σύνδεσμος μεταξύ τους.

Τα τελευταία χρόνια είχα τη χαρά και τη συγκίνηση να δεχτώ

ΕΛΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ - ΔΟΥΒΛΗ

στο σπίτι μου στα Άνω Πεδινα τον ηλικιωμένο κ. Γκλαβά, ξακουστό μελισσοκόμο, που είχε περιέργεια να γνωρίσει τις ρίζες του.

Αλλά κι ένα εκδρομικό πούλμαν με Σουδενιώτες των Πατρών, που απρογραμμάτιστα σε μια εκδρομή τους στην Ήπειρο, πέρασαν να γνωρίσουν και το χωριό των προγόνων τους, συνάντησα στην εξώπορτα του σπιτιού μου και τους καλοδέχτηκα.

Συγκινήθηκα που με θυμήθηκαν τώρα.

Έτσι η φετινή πρόσκληση ήρθε σαν φυσική συνέχεια και χωρίς δεύτερη σκέψη αποφάσισα μεσοχειμώνα το ταξίδι. Κι ήταν πραγματικά συγκινητική η εκπληξη και ανυπόκριτη η χαρά της γνωριμίας μας.

Ο πρόεδρος της ΙΛΕΖ κ. Β. Τζιόβας μας είχε εφοδιάσει με φωτογραφίες και κείμενα του περιοδικού που αναφερόταν στις συναντήσεις του 1978 και 79, καθώς και αρκετά φετινά τεύχη.

Κι ήταν αυθόρμητες οι μνήμες μετά από 32 ολόκληρα χρόνια αρκετών, που αναγνώριζαν νέους τους εαυτούς τους στις παλιές εκείνες φωτογραφίες, εκείνου του ανταμώματος.

Στο κόψιμο της πίτας παραβρέθηκε ο αντιδήμαρχος, εκπρόσωποι του Πανεπιστημίου Πατρών και των αρχών της περιοχής.

Μετά την ομιλία του Προέδρου του συλλόγου κ. Βασίλη Ζαφειρακόπουλου χαίρεται εκ μέρους των Σουδενιωτών Ζαγορίου ο κ. Γιώργος Δούβλης. Ακολούθησε προβολή της πολύ ενδιαφέρουσας καταγραφής των φίλων ερευνητών.

Μάθαμε πως η έρευνά τους έφθασε ως τα οθωμανικά αρχεία της Κων/πολης την οποία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον όλοι μας περιμένουμε.

Η εγκάρδια υποδοχή από μέρους τους ήταν συγκινητική και φανερή η χαρά κι η καλή διάθεση και στο τραπέζι που ακολούθησε.

Χωρίσαμε σαν παλιοί γνώριμοι σαν καλοί φίλοι με την ευχή να ξανανταμώσουμε.

Ήταν πράγματι ένα συγκινητικό σουδενιώτικο αντάμωμα κι έλαχε σε μας να γίνουμε αφορμή να ξανασμίξουν τα χωριά μας.

Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος, τα Κάτω Σουδενα, το Ζαγόρι

Ήταν το 1970 που ο Θόδωρος Αγγελόπουλος άρχισε στα χωριά του Ζαγορίου τα γυρίσματα της πρώτης μεγάλου μήκους ταινίας του με τίτλο «ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ».

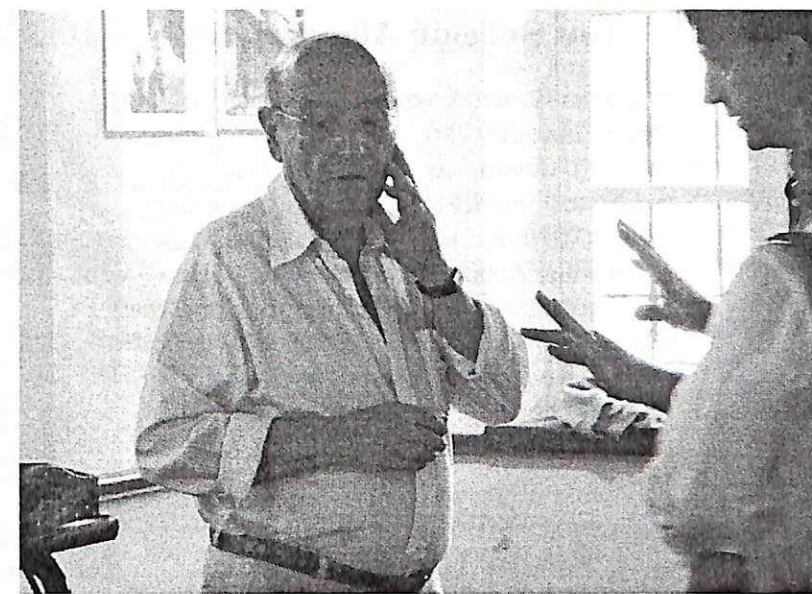
Γράφει ο κ. Κώστας Τζιόβας στο «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» του Σεπτεμβρίου 2010: «Η ταινία έχει φόντο το σκληρό και γυάλινο τοπίο του Ζαγορίου με φυσικό σκηνικό τα χωριά Βίτσα, Μονοδέντρι και Κουκούλι».

Εξάλλου η κ. Ελένη Κούκη στην «ΑΥΓΗ» της 5/2/12 γράφει: «Όταν ο Αγγελόπουλος έφτασε στα Ζαγοροχώρια και θαμπώθηκε από τη θλιβερή ομορφιά τους συνειδητοποιήσε το μέγεθος της άγνοιάς του ως παιδιού της πόλης».

Και στις επόμενες ταινίες του ο Θ. Αγγελόπουλος έχει αναφορές άμεσες ή έμμεσες για το Ζαγόρι και τους ανθρώπους του. Ο σκηνοθέτης αγάπησε τον τόπο μας και τους ανθρώπους του. Την εποχή του 1970, λέει ο ίδιος, ότι, «υπήρχε μια αθωότητα και μια αλήθεια στην περιοχή, που σήμερα με την εξέλιξη έχει χαθεί».

Ο Σκηνοθέτης στον χώρο της έκθεσης που οργανώθηκε προς τιμήν του. Κ. Πεδινα Αύγουστος 2010.

Ο Σκηνοθέτης συνομιλεί με τον δικό μας Β. Δούβλη στην έκθεση προς τιμήν του στα Κ. Πεδινα, Αύγουστος 2010.

Οι Ζαγορίσιοι αγάπησαν ειλικρινά τον Θ. Αγγελόπουλο και τόδειχναν απλόχερα σε κάθε επίσκεψή του. Κορυφαία έκφραση σεβασμού και αγάπης στον καταξιωμένο και πολυβραβευμένο σκηνοθέτη η εκδήλωση στα Κάτω Σουδενα στις 8/8/2010 με θέμα: «ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ – ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 40 ΧΡΟΝΙΑ», όπου παρέστη και ο ίδιος έμπλεος χαράς και ευτυχίας. Στον τιμώμενο απενεμήθη ο τίτλος του επίτιμου Δημότη Ζαγορίου.

Με κινηματογραφικό τρόπο τραυματίστηκε θανάσιμα ο Θ. Αγγελόπουλος και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 27/1/12. Για μας τους Ζαγορίσιους είναι παρών, είναι ανάμεσά μας, είναι μέρος της ιστορίας μας και του πολιτισμού μας. Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας είχε προγραμματίσει να τιμήσει τον Θ. Αγγελόπουλο εντός του 2012. Ήδη αποφασίστηκαν να γίνουν δύο εκδηλώσεις μέσα στο 2012 με θέμα «Μνήμη και τιμή στον Θ. Αγγελόπουλο». Εξάλλου η Πανηπειρωτική στις 5/2/12 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, με τη ευκαιρία της κοπής της βασιλόπιτας του 2012, τιμήσε τον Μορφωτικό Εξωραϊστικό Σύλλογο Κάτω Πεδινών για

Το τελευταίο "προσκήνιο" του Σκηνοθέτη στην χαράδρα του Βίκου, 9 Αυγούστου 2010.

την 50ετή προσφορά του στα πολιτιστικά, με βραβείο που παρέλαβε ο Αντ/δρος του Συλλόγου κ. Κώστας Τζιόβας. Θυμίζουμε ότι για πολλά χρόνια τώρα ο Σύλλογος διοργανώνει κάθε καλοκαίρι την εκδήλωση «Σαν παλιό σινεμά», στα πλαίσια της οποίας τιμήθηκε και μας τίμησε με την παρουσία του ο Θεόδωρος Αγγελόπουλος.

Τον αποχαιρετούμε με το αγαπημένο του τραγούδι:

«Μωρή κοντούλα λεμονιά με τα πολλά λεμόνια, με τ' άνθη σου συνόδεψε τον Θόδωρο αιώνια».

Απόστολος Ντιναλέξης

Επίσκεψη στα Άνω-Κάτω Σουδενά και στο Τσερβάρι

Αν και βρίσκονται πάνω στον οδικό άξονα, που συνδέει το Καλπάκι με το πασίγνωστο Μονοδέντρι, αλλά και πολύ κοντά στο διάσημο Πάπιγκο, τα Πεδινά μας και το γειτονικό χωριό Ελαφότοπος, καταφέρνουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να διατηρήσουν την ξεχωριστή τους προσωπικότητα.

Ας βάλουμε, όμως, τα πράγματα σε μια τάξη. Τα Άνω και Κάτω Πεδινά, αντικριστά κτισμένα στις παρυφές πετρώδους λόφου, αγναντεύουν την καταπράσινη κοιλάδα, που ανοίγεται μπρος στα «πόδια» τους. Η υποδομή που έχει δημιουργηθεί εδώ τον τελευταίο καιρό (κυρίως στα Άνω Πεδινά), θεωρείται ιδιαίτερα αξιόλογη και ικανή να καλύψει τις πλέον υψηλές απαιτήσεις.

Τα παλαιά ονόματά τους ήταν Άνω και Κάτω Σουδενά και είναι από τα αρχαιότερα χωριά του Ζαγοριού. Από τα Άνω Πεδινά καταγόταν ο Νεόφυτος Δούκας, ένας από τους γνωστότερους Δασκάλους του Γένους, αλλά και ο ιατροφιλόσοφος Ιωάννης Λαμπρίδης.

Αν και υπάρχουν αναφορές του χωριού ήδη από τον 15ο αιώνα, στα τέλη του 19ου αιώνα τα Άνω Σουδενά αριθμούσαν σχεδόν 1.000 μόνιμους κατοίκους, διέθεταν σχολεία, λαμπρές εκκλησίες και σπουδαία μοναστήρια. Στο σχολείο του χωριού σήμερα στεγάζεται η πολύτιμη βιβλιοθήκη του Νεόφυτου Δούκα. Ακόμη εδώ λειτουργεί από την εποχή ήδη του Μεσοπολέμου η Λαμπριδείος Οικοκυρική Σχολή. Πασίγνωστο σε όλα τα Ζαγοροχώρια είναι το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας (15ος αιώνας), αλλά και της Αγ. Παρασκευής (18ος αι.).

Όμως τελικά αυτό που εντυπωσιάζει «Ψωμοχώρι» αποκαλούσαν οι παλιοί Ζαγορίσιοι τα Κάτω Σουδενά, αλήθεια που δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα, αφού καλλιεργούνται με επιτυχία, εδώ και χρόνια τώρα, κριθάρι, στάρι και καλαμπόκι.

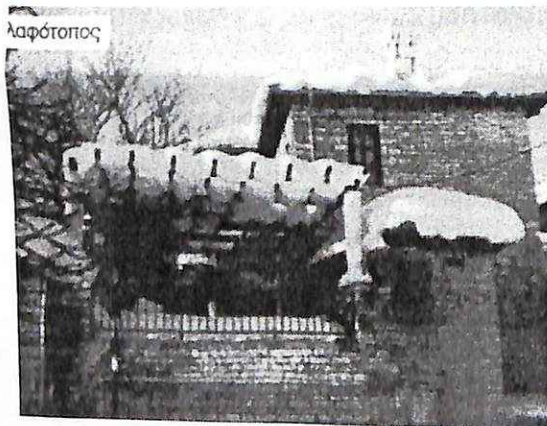
Του Θεοδωρή Αθανασιάδη

στα Άνω Πεδινά είναι το λευκό φως, που αντανακλούν τα καλοδιατηρημένα πέτρινα σπίτια, το χαμόγελο των ντόπιων που συναντάς στους καφενέδες της πλατείας και η φιλοξενία των ανθρώπων στους καταπληκτικούς ξενώνες, που ξεπερνά κάθε προσδοκία. Τα Κάτω Πεδινά αραδιάζουν τα σπίτια τους στην πλαγιά του βουνού σε ύψος 950 μέτρων, απολαμβάνοντας τη θέα από το μικροκαμωμένο, μα καταπράσινο κάμπο.

Ελαφότοπος ή Τσερβάρι

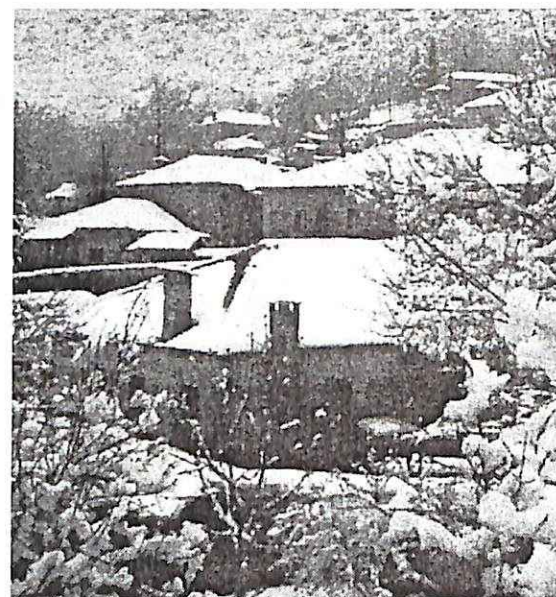
Ζαγόρι στα σλάβικα σημαίνει «ο τόπος πίσω από το βουνό». Πραγματικά μερικά χωριά θαρρείς ότι κυριολεκτικά προσπαθούν να κρύψουν τις γειτονιές τους πίσω από τις ράχες των βουνών.

Ένα από αυτά είναι ο πανέμορφος Ελαφότοπος ή Τσερβάρι, όπως ήταν το

Οι εξορμήσεις

Χρησιμοποιώντας τα Άνω Πεδινά ή τον Ελαφότοπο σαν αφετηρία, σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να πιστέψετε ότι θα απομονωθείτε. Εύκολα από εδώ θα εξορμήσετε στα περισσότερα χωριά και θα δείτε πολλά από τα αξιοθέατα του Ζαγοριού. Ο καινούριος δρόμος που περνά λίγο έξω από τον Ελαφότοπο θα σας βγάλει στην Αρίστη και από εκεί στην κοίτη του Βοϊδομάτη ποταμού, στο χωριό Βίκος, το οποίο θεωρείται μπαλκόνι στο φαράγγι, αλλά και στο πάντα ενδιαφέρον, όμως, πολύκοσμο Πάπιγκο. Τα Άνω και Κάτω Πεδινά, αλλά και ο Ελαφότοπος βρίσκονται πάνω στον οδικό άξονα που συνδέει το Δυτικό με το Κεντρικό Ζαγόρι και το Καλπάκι.

Στα τέλη του 19ου αι. τα Άνω Σουδενά αριθμούσαν σχεδόν 1.000 μόνιμους κατοίκους.

παλιό του όνομα. Σήμερα, εδώ στην πέτρινη αγκαλιά του βουνού Στούρος και σε ύψος 1100 μέτρων ζουν μόνιμα γύρω στους 50 με 60 κατοίκους.

Ο Ελαφότοπος είναι μια από τις πλέον συναρπαστικές γωνιές του Ζαγοριού, που επιμελώς θα έλεγε κανείς αποφεύγουν οι βιαστικοί επισκέπτες του Παπίγκου ή όσοι αναζητούν τη μαγεία του Βίκου από τη θέση Οξιά του Μονοδεντρίου.

Βέβαια, η εικόνα της ερημιάς και της εγκατάλειψης που αντικρίζει ο σημερινός επισκέπτης σε καμία περίπτωση δεν είναι αντιπροσωπευτική του παρελθόντος. Ο Ελαφότοπος κάποτε έσφυζε από κίνηση και ζωή, καθώς εδώ ζούσαν μόνιμα περισσότεροι από 1500 άνθρωποι.

Τα σχολεία ήταν γεμάτα παιδιά και τις Κυριακές μετά την εκκλησία, παρατηρείτο το αδιαχώρητο στους καφενέδες της πλατείας. Το μέγεθος του οικισμού και τα άφθονα καλντερίμια που διατρέχουν απ' άκρη σ' άκρη το χωριό, μαρτυρούν σιωπηλά στον ταξιδευτή του 21ου αιώνα τις εποχές που πέρασαν.

Ένας σημαντικός λόγος για τον οποίον σας προτρέπουμε να επισκεφθείτε το χωριό, είναι η ύπαρξη του αξιόλογου Λαογραφικού Μουσείου, που δημιουργήθηκε με την υπομονή και την επιμονή του ακούραστου Μιχάλη Οικονομίδη.

Το αξιόλογο αυτό δημιουργήμα βρίσκεται πλάι στην εκκλησία της Παναγιάς και θα πρέπει οπωσδήποτε να το επισκεφθείτε για να σχηματίσετε μια αμυδρή έστω εικόνα από τη ζωή και την καθημερινότητα των παλιών Ζαγορίσιων.

Άνω-Κάτω Σουδενά - Τσερβάρι

ΠΕΔΙΝΑ (ΣΟΥΔΕΝΑ)

Ιστορικά στοιχεία των τριών χωριών

Το τοπωνύμιο «Σουδενά» προέρχεται από το σλαβικό Studend που σημαίνει ψυχρός, ή από το Στούντενα -stdena- Zena, παρετυμολογία της λέξης Σούδα. Ο Λαμπρίδης ερμηνεύοντας το τοπωνύμιο Στούδενα ως «ψυχρό τόπο», αναφέρει ότι τα χωριά Άνω και Κάτω Σουδενά μέχρι το 1634 λεγόταν Στούδενα.

Το χωριό, χτισμένο στα 960 μέτρα, είναι ήδη γνωστό από το 1361 και αναφέρεται το χρυσόβουλο του Σέρβου ηγεμόνα Συμεών, με το οποίο αναγνωρίζει στον Ιωάννη Τσάφα Ουραϊνή την κατοχή εκτεταμένων περιοχών στην Ήπειρο. Ωστόσο, είναι άγνωστο πότε χτίστηκε αρχικά.

Από εδώ κατάγονται οι διδασκαλοί του γένους Νεόφυτος Δούκας και Νεόφυτος Δόττος καθώς επίσης και ιατρός και συγγραφέας Ιωάννης Λαμπρίδης.

Τους χρόνους της ακμής 18ο και 19ο αιώνα κτίστηκαν αξιόλογα κτίρια και εθεωρείτο «Πνευματική εστία», που ξεκίνησε από την μονή Ευαγγελίστριας (1790).

Στις 29-8-1944 το χωριό πυρπολήθηκε από τους Γερμανούς με αποτέλεσμα να καταστραφούν 4 σπίτια με ένα θύμα.

Ελαφότοπος (Τσερβάρι)

Το τοπωνύμιο προέρχεται από το αρομουνικό terbu που σημαίνει ελάφι (λατινικά cervus) και την αρομουνική περιεκτική κατάληξη -arie, η οποία συνάπτεται ιδιαίτερα με θέματα λέξεων που δηλώνουν ζώα.

Το Τσερβάρι, κτισμένο στα 1.150 μέτρα, αποτελούνταν από δύο οικισμούς: το μικρό Τσερβάρι που κατοικήθηκε γύρω στα 1150 μ.Χ. και το μεγάλο Τσερβάρι που κατοικήθηκε γύρω στα 1200.

Στα 1538 με απόφαση της Πύλης συνενώθηκαν σε μία κοινότητα, την κοινότητα Τσερβαρίου που το 1928 μετονομάστηκε σε Ελαφότοπος. Το 1856 είχε 1.330 κατοίκους, περισσότερους από όλα τα χωριά.

Στους πρόποδες του λόφου «Κονίσματα», βρέθηκαν τέσσερις κιβωτίοι-σημεία τάφου με κατεύθυνση από ανατολικά προς δυτικά που δείχνουν πολιτιστικά στοιχεία από τον Μικηναϊκό νότο. Ήταν ορθογώνιοι, κατασκευασμένοι από όρθιες πλάκες ασβεστόλιθου και με όμοιες πλάκες στρωμένες στο δάπεδο. Εκτός από έναν, όλοι βρέθηκαν ακάλυπτοι και ανασκαμμένοι. Τα κτερίσματα μαρτυρούν ταφή ατόμων διαφορετικής ηλικίας και ίσως διαφορετικού φύλου.

Επίσης, στα βορειοδυτικά του χωριού σώζεται οχυρωμένος οικισμός που έχει χρονολογηθεί γύρω στο 300 π.Χ. και πρόκειται πιθανώς για κτηνοτροφικό οικισμό των Μολοσσών.

Τα Κάτω Πεδινά αραδιάζουν τα σπίτια τους στην πλαγιά του βουνού σε ύψος 950 μέτρων, απολαμβάνοντας τη θέα από το μικροκαμωμένο, μα καταπράσινο κάμπο.

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα «Η ΕΡΕΥΝΑ»

Η επίσκεψη του μάγου Άρη... στο Πάπιγκο

Της Γκόλφως Τζελετοπούλου

Την Παρασκευή 30 Δεκεμβρίου 2011, στις 12:00 ο μάγος Άρης ήρθε στο χιονισμένο χωριό μας παρέα με τον αχώριστο φίλο του τον Ιάκωβο. Ο Ιάκωβος είναι ένα συμπαθέστατο ... μπαούλο που κάθε αξιοπρεπής μάγος έχει μαζί του. Το μπαούλο αυτό έκρυβε πολλές εκπλήξεις προς μεγάλη χαρά των παιδιών του χωριού μας.

Ο Άρης Κάππης, φοιτητής διατροφολογίας του Αριστοτελείου Παν. μας εκμυστηρεύτηκε ότι από πολύ μικρός ασχολήθηκε με τα μαγικά κόλπα. Του δίνει μεγάλη χαρά και ικανοποίηση η έκφραση έκπληξης και ευχαρίστησης στα μάτια των παιδιών, όλων των ηλικιών, κατά τη διάρκεια των παραστάσεών του.

Πράγματι, μικροί και μεγάλοι, παρακολούθησαν με ενδιαφέρον τα ταχυδακτυλουργικά του κόλπα. Η άμεση και άνετη επικοινωνία του με τα παιδιά, η διαδραστική εμπλοκή των παιδιών οδήγησαν σε μια παράσταση άμεσα παιδαγωγική και σωστά ψυχαγωγική.

Όλα τα παιδιά χάρηκαν, ιδιαίτερα πρέπει να αναφερθεί ο μικρός Αλέξανδρος του Αλέκου και της Άννα Ιωαννίδη που έκλεψε την παράσταση με την άδολη και ανυπόκριτη συμμετοχή του.

Μετά το τέλος της παράστασης προσφέρθηκαν χυμοί και λιχουδιές σε όλους τους παρευρισκόμενους. Τη γιορτή για τα παιδιά διοργάνωσε ο Εξωραϊστικός Σύλλογος Παπίγκου.

Και του χρόνου να είμαστε καλά!

Εξωραϊστικός Σύλλογος Παπίγκου

Ανακοίνωση

Αγαπητά μέλη του συλλόγου μας, Παπιγκιώτες και φίλοι του Παπίγκου.

Θα θέλαμε να σας γνωρίσουμε ότι από σήμερα θα μπορείτε να ενημερώνεστε για τις δραστηριότητες, και όχι μόνο, του συλλόγου μας στην ιστοσελίδα www.sillogosparigou.gr.

Οι απανταχού Παπιγκιώτες θα έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν μαζί μας, να μαθαίνουν τα νέα μας, να εκφράζουν τις απόψεις τους, να σχολιάζουν τα τεκταινόμενα και γενικότερα να βρίσκονται σε επαφή με το χωριό μας. Προϋπόθεση βέβαια η γνώση χειρισμού του Η/Υ. Για όσους επιθυμούν να αναρτήσουν στην ιστοσελίδα κάποιο κείμενο και δεν έχουν τη δυνατότητα θα μπορούν να δίνουν το κείμενο σε κάποιο μέλος του συλλόγου χειρόγραφο και εμείς θα αναλαμβάνουμε να το αναρτήσουμε.

Στην ιστοσελίδα επίσης, θα αναρτάται και το περιοδικό «Το Πάπιγκο» όπου θα έχουν πρόσβαση για την ανάγνωσή του όσοι το επιθυμούν.

Ως Σύλλογος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε δημόσια το Μιχάλη Τσιαλογιάννη γιατί αφιέρωσε αφιλοκερδώς πολλές ώρες από τον πολύτιμο προσωπικό του χρόνο για την κατασκευή της ιστοσελίδας. Μιας ιστοσελίδας που ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί απολύτως και που σταδιακά θα εμπλουτίζεται με νέο υλικό και θα βελτιώνεται.

GIANNENA SERVICES

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΝ ISO 9001:2000

SERVICE ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΩΝ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Μιχάλης & Ηλίας Κατσούπης Ο.Ε.
Μ. Αγγέλου 15 & Γρ. Σακκά 6-8, Ιωάννινα
Τηλ./fax: 26510 35300, 75041, 70020
κιν. 6936 477477, 6936 447474
www.giannenaservices.gr, e-mail: info@giannenaservices.gr

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

της Πηνελόπης Β. Κυργιάννη-Μπούρη

Ο φετινός δύσκολος χειμώνας με τα κρύα, τα χιόνια και τις παγωνιές, με γύρισε πολύ πίσω, στα νεανικά μου χρόνια. Τότε που σαν πρωτοδιοριζόμενη δασκάλα ξεκινούσα τη σταδιοδρομία μου.

Ανήκω στη γενιά αυτών που υπηρέτησαν την ελληνική παιδεία σε καιρούς δύσκολους. Σ' αυτούς που έφαγαν την ελληνική μεθόριο με το κουταλάκι, όπως συνηθίζεται να λέγεται.

Σ' αυτούς που περπάτησαν δύσβατα μονοπάτια, με άσχημες καιρικές συνθήκες. Με κρύα, με βροχές, με χιόνια και παγωνιές, γιατί τότε τα αυτοκίνητα τα κρατικά δεν πήγαιναν παντού, τα δε ιδιωτικής χρήσης ήταν υπέρ πολυτέλεια για τα οικονομικά μας δεδομένα.

Ανήκω στην εποχή κατά την οποία τα ανοιχτά, τα λειτουργούντα σχολεία κρατούσαν σε ακμή και ζωντάνια την ελληνική ύπαιθρο. Τότε που το σήμαντρο χτυπούσε πρωί-απόγευμα και καλούσε τα σχολαρχοπαίδια στον πνευματικό φάρο του χωριού που ήταν το «Σχολείο».

Ένα καζάνι γάλα ζεστό περίμενε τα παιδιά για το πρωινό τους κι' ένα πιάτο φαί για το μεσημεριανό τους.

Ο δάσκαλος τις περισσότερες ώρες της ημέρας, για να μην πω

όλες, στο καθήκον. Ακόμη και τα Σάββατο-Κύριακα, γιατί το Σάββατο ήταν μέρα εργάσιμη και την Κυριακή οδηγούσε τους μαθητές του στην εκκλησία. Πιστός και αφοσιωμένος στο καθήκον του, σχετικά αμειβόμενος για την προσφορά του.

Κλείνοντας τα σχολεία στα χωριά με τις συγχωνεύσεις, οι οποίες εδώ και χρόνια είχαν αρχίσει, η ελληνική ύπαιθρος άρχισε να ερημώνει.

Τα παιδιά μετακινήθηκαν προς τα αστικά κέντρα για να φοιτήσουν σε σχολεία και οι γονείς ακολούθησαν, ξεσπιτώθηκαν, ώστε σήμερα να έχουμε το φαινόμενο: Χωριά χωρίς κατοίκους, χωριά, έρημα με σπίτια ψηλά, παραδοσιακά αξιοζήλευτα, αδειανά χωρίς νοικοκυραίους.

Αυτή η εικόνα η θλιβερή βλέπουμε ότι κανέναν από τους λειτουργούς του κράτους δεν συγκινεί και δεν προβληματίζει. Παραδειγματιζόμενοι από προγράμματα άλλων κρατών, εφαρμόζουν τα συστήματα εκείνων μη διερωτώμενοι αν αυτά τα συστή-

ματα μπορούν να εφαρμοστούν και στη δική μας χώρα. Η Ελλάδα είναι χώρα διαφορετική και ως προς τη θέση της τη γεωγραφική, και ως προς τις φυσικές της ομορφιές και ως προς τις κληρονομικές της αξίες. Χώρα να γνωρίζει ο ένας τον άλλον, να τον καλημερίζει, να συμπονάει, να συμπαραστέκεται. Όλα αυτά είναι πια παρελθόν. Μιμηθήκαμε τους ξένους, τους εξελιγμένους Ευρωπαίους και Αμερικανούς και χάσαμε την ανθρωπιά μας και τα ιδανικά μας.

Και ενώ είδαν και βλέπουν ότι αυτά τα νέα συστήματα ήταν και είναι καταστροφικά για τη χώρα μας και ιδίως για την ελληνική ύπαιθρο, ακούμε ότι θα προβούν και σε άλλες συγχωνεύσεις, προκειμένου να εξοικονομήσουν χρήματα να συμπληρώσουν τα ποσά των αλόγιστων χρεών μας, τα οποία άπληστοι και ασύνετοι κακοδιαχειριστές του δημόσιου χρήματος δημιούργησαν εδώ και χρόνια. Προσπαθούν να συμπληρώσουν τις δόσεις προς τους δανειστές μας τσοντάροντας με το κλείσιμο των ολίγων εναπομεινάντων σχολείων, με το κλείσιμο των ελάχιστων ακόμα υπαρχουσών δημοσίων υπηρεσιών, τόσο απαραίτητων για τους εναπομεινοντες, μόνιμους κατοίκους, και με τις περικοπές των μικρών συντάξεων των ηρωικά μαχόμενων, όπως στην αρχή ανέφερα, με τις αντίξοες συνθήκες με τις οποίες υπηρέτησαν την Πατρίδα.

Μετά λύπης βλέπουμε ότι στη χώρα μας στην οποία επικρατούσε σεβασμός, αξιοπρέπεια, αναγνώριση του έργου που ο καθένας στο πόστο του επιτελούσε να μην υπολογίζονται πια. Εύκολη λεία οι χαμηλά οικονομικά αμειβόμενοι, οι μεροκαματιάρηδες, οι μικρομαγαζάτορες, οι οποίοι καθημερινά κλείνουν τα μικροκαταστήματά τους, για να πλουτίσουν οι μεγαλέμποροι ακόμα περισσότερο, οι έχοντες αλυσίδες πολυκαταστημάτων τα οποία βλέπουμε να φυτρώνουν σαν τα μανιτάρια σε κάθε γειτονιά και σε κάθε κόμβο της υπαίθρου. Πού είναι τα ωραία μικρά, γραφικά μπακάλικα της γειτονιάς, που η νοικοκυρά με την ποδιά της κουζίνας πετάζονταν να αγοράσει το λάδι, το κρεμμύδι, την πατάτα, το πιπέρι.

Και που ο κουρασμένος βιαλαιστής νοικοκύρης, γυρίζοντας από το μεροκάματο θα μπει να πει το τσιπουράκι του συνοδευόμενο από την ελιά και τη σαρδελίτσα την παστή, τη βαρελίσια, να ανταλλάξει με τον μπακάλη τις τελευταίες κουβέντες, να πληροφορηθεί για τα συμβάντα της γειτονιάς και με την τελευταία καληνύχτα να πάει σπίτι του για ύπνο στο κρεβάτι του. Νοσταλγικές αναμνήσεις.

Γιατί κύριοι κατέχοντες τα σκήπτρα τα βάζετε με τη φτώχεια. Γιατί προς εξοικονόμηση αυτών που λείπουν δεν τα εισπράττετε απ' αυτούς που τα παρέχουν, απ' αυτούς που παίρνουν δυο και τρεις συντάξεις κάθε μήνα και απ' αυτούς που εκτός από τις υψηλές αποδοχές και τόσες άλλες απολαβές από συσκέψεις, συμβούλια, παρασυμβούλια και υπερωρίες βάζουν κάθε μήνα στη τσέπη τους;

Παρά υποχρεώνετε τους κατοίκους των ερημικών χωριών να πληρώνουν χαράτσια για τα διπλομανταλωμένα σαράια τους, τα οποία από τους προγόνους τους κληρονόμησαν. Γιατί σήμερα να τα ξαναχτίσουν είναι όνειρο θερινής νυκτός.

Αν το κράτος δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να συνδράμει για τη διατήρησή τους, ας απαλλάξει τους θεματοφύλακες της υπαίθρου απ' αυτή την άδικη φορολογία, το χαράτσι. Αν μη τι άλλο, ας μην χαλαζίζουμε την ανθρωπιά μας κι ας προσπαθούμε να κρατούμε σθεναρά αυτά που μας ανήκουν και τα οποία με υπεράνθρωπες θυσίες αποκτήθηκαν. Με χρήματα από τον ξενιτεμό δημιουργήθηκαν. Χτίστηκαν τότε αυτά τα άξια θαυμασμού οικοδομήματα, στο Ζαγόρι, στο Πωγώνι, στο Συρράκο και σε τόσα άλλα χωριά της ορεινής μας περιοχής, που δεν υπήρχαν τα σημερινά μέσα μεταφοράς.

Με μουλάρια και άλογα κουβαλήθηκαν αυτοί οι ογκόλιθοι και με το σοκάνι σφυρηλατήθηκαν τα αγκωνάρια τα οποία κοσμούν τις αυλόπορτες. Δεν σχεδιάστηκαν από επιστήμονες μηχανικούς και εργολάβους, αλλά από εμπνευσμένους σχεδιαστές τους ίδιους τους μαστόρους, τους καταγόμενους από τα παραμεθόρια «Μαστοροχώρια».

Ας σεβαστούμε την ύπαρξή τους, ώστε να διατηρηθούν, γιατί αξίζουν κι ας τα απαλλάξουμε, αν μη τι άλλο, από το φόρο, που έγινε κι αυτός τώρα μόδα, το «Χαράτσι».

Η οικογένεια Πλακίδα

Γιάννη Βακάμη

Πρώτη σειρά όρθιοι: Ελένη Πλακίδα – Κούρεντα, Αλέξιος Πλακίδας, γιος του *Ενγ. Πλακίδα, Ιππολύτη Πλακίδα-Παλαιοπούλου, κόρη του Ενγ. Πλακίδα. Δεύτερη σειρά καθιστοί:* Ευγενία Πλακίδα, σύζυγος του Ευγενίου, Ευγένιος Πλακίδας, *Ευνομία Πλακίδα-Ζαρουχλιώτη-Δάνου, κόρη του Ευγενίου και μητέρα των αδελφών Ευγενίας Ζαρουχλιώτη και Ειρήνης Δάνου. Τα μικρά που είναι όρθια πιθανόν το πρώτο ο Ανδρέας Παλαιόπουλος εγγονός του Ευγενίου και η Ευγενία Ζαρουχλιώτη εγγονή του Ενγ. Πλακίδα. Λείπει ο Κων/νος Πλακίδας, γιος του Ευγενίου. Πιθανόν να έχει χαθεί. Τα δυο του αγόρια Κων/νος και Αλέξιος τα έχασε πολύ νωρίς. Οι προτομές των είναι στο νενοτάφιο της οικογένειας που είναι στο νεκροταφείο του Αγ. Νικολάου στα Γιάννενα. Τη φωτογραφία έβγαλε γύρω στα 1915 ο Χριστοδούλος Δημητριάδης από την Μπάγια (Κήπους) Ζαγορίου.*

την νεόδμητη Μητρόπολη Αθηνών, πολλά πολύτιμα σκεύη και δύο επιτάφιους, τον ένα καθημερινής χρήσης και τον άλλο πολυτελέστατο για τις επίσημες τελετές.

Ένα επιτάφιο πολυτελέστατο και σπάνιας τέχνης δώρισαν και στο χωριό μας το Κουκούλι. Δυστυχώς το 1936 μας τον έκλεψαν.

Ανακατασκευάζουν το τρίτο-ξο γεφύρι, το Καλογερίκο, που από τότε ονομάζεται το γεφύρι του Πλακίδα.

Δίνουν χρήματα το 1852 για να κατασκευαστεί εκ βάθρων ο βόρειος τοίχος της εκκλησίας μας και να τοιχογραφηθεί.

Την φιλανθρωπική πνοή των παππούδων συνεχίζει ο κατά παππούδων συνεχίζει ο κατά πάντα άξιος Ευγένιος Πλακίδα, παιδί του Ανδρέα Πλακίδα, ανεψιός του Αλέξιου που γεννήθηκε στο Κουκούλι το 1856.

Από το 1892 που λήσεψαν το σπίτι του και πήραν αιχμάλωτο τον παππού του και τον ανεψιό και για να μην τους σκοτώσουν πλήρωςαν λίτρα 2000

χρυσές τουρκικές λίρες, έμενε τότε στο χωριό και τότε πήγαινε στην ξενιτιά. Τελικά εγκατέλειψε οριστικά το χωριό και εγκαταστάθηκε στα Γιάννενα στο αρχοντικό κι' εκεί έζησε το θάνατό του το 1919.

Παρά την πίκρα του δεν έξεχσε το χωριό του, ούτε τα Γιάννενα. Συνέχισε την φιλανθρωπική του δράση. Έδωσε χρήματα για να επισκευαστεί το Αρχιμαντρείο και η Αγία Αικατερίνη, έδωσε χρήματα για το Νοσοκομείο Χ" Κώστα βοήθησε πολλαπλώς το χωριό μας, την εκκλησία, την κοινότητα, το σχολείο και κάθε οικογένεια που είχε ανάγκη.

Ήταν όμως δυστυχώς άτυχος στη ζωή του, όπως συμβαίνει συνήθως σε κάθε μεγάλη καρδιά.

Δεν τον λύπησε τόσο που έχασε από τους ληστές την περιουσία του, όσο που σε διάστημα πέντε ετών έχασε και τα δύο του παιδιά, τον Ανδρέα και τον Αλέξιο σε ηλικία 17 και 25 ετών.

Τους έκανε ένα πολυτελέ-

στατο μνημείο στο Νεκροταφείο Ιωαννίνων, αυτό όμως δεν μπορούσε να απαλύνει τον πόνο του. Πριν φύγει από την ζωή κατέθεσε 5.000 χρυσές δραχμές στην Εθνική Τράπεζα για τη συντήρηση του αρχοντικού του στο Κουκούλι.

Δυστυχώς και μετά θάνατον στάθηκε άτυχος και όχι μόνον αυτός αλλά και το χωριό μας. Στην κατοχή έχασε και τα χρήματα που είχε κατατεθειμένα για να επισκευαστεί το αρχοντικό με αποτέλεσμα τώρα το σπίτι του μεγάλου αυτού εθνικού ευεργέτη να κινδυνεύει με κατάρρευση.

Δυστυχώς άνθρωποι που ευεργετήθηκαν από τους Πλακιδάιους και τους απογόνους τους, έφτασαν στο σημείο να στραφούν κατά των ευεργετών τους και να διεκδικήσουν—ουσιαστικά να αρπάξουν— χρησιμοποιώντας νομικίστικα τερτίπια το σπίτι που έζησε ο μεγάλος ευεργέτης και που οι εγγονές του συνεχίζουν το έργο των πιππούδων τους το δώρισαν στην αδελφότητα.

Η αδελφότητα είναι ορκισμένη να μην ξεχάσει την μνήμη της οικογένειας Πλακίδα, αλλά και την μνήμη όσων προσέφεραν για το χωριό μας, θα κάνει ότι μπορεί για να μείνει όρθιο το αρχοντικό, να επισκευαστεί, να αποκατασταθεί στην πύτη του μορφή και να δοθεί στον πολιτισμό του τόπου μας.

Ελπίζουμε ότι η Παναγία που τον ένα τοίχο της εκκλησίας της έκανε η οικογένεια Πλακίδα, θα μας βοηθήσει, έτσι και η μνήμη των ευεργετών θα αποκατασταθεί κι η πολυπικραμένη ψυχή του Ευγένιου, που ήταν όνομα και πράγμα ψυχή ευγενική θα γιώσει κάποια ικανοποίηση, έστω στην άλλη ζωή.

Εμείς δεν μπορούμε να πούμε τίποτε άλλο.

Αιώνια των η μνήμη
Ήταν όλοι τους ένα χέρι αγάπης για τον συνάνθρωπο, τον τόπο τους για την πατρίδα τους.

Η μνήμη των αιώνια άσβεστο φως για όλους μας.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ

- ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ

Κάθε φορά που ένας νέος ή νέα του Ζαγορίου διακρίνεται σε οποιοδήποτε τομέα, η χαρά, η περηφάνια και το καμάρι είναι και πρέπει να είναι όλων των Ζαγοριτών. Έτσι:

– Η **Καλλιόπη Στάρα** (Κατωσουδενιώτισσα και Παπιγκιώτισσα) πήρε το βραβείο για την «Καλύτερη διδακτορική εργασία» στο πεδίο «Προστασία και Ανάπτυξη του Ορεινού Περιβάλλοντος και των τοπικών Ευρωπαϊκών πολιτισμών» ισotίμως με δύο άλλους συναδέλφους της από το ίδρυμα Ανάπτυξης του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (Μ.Ε.Κ.Δ.Ε.) του Ε.Μ.Π.

Επιπλέον η Καλλιόπη τιμήθηκε με έπαινο για το παραμύθι της «Το δέντρο του μικρού μας κόσμου» από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών Π.Ε.Λ.

– Η εκλεκτή και πολυγραφότατη φιλόλογος **Μαρούλα Παπαεσταθίου-Τσάγκα** από το Γρεβενίτι επιλέγη ως σχολική σύμβουλος φιλόλογων Ν. Θεσπρωτίας.

– Ο πολύ δραστήριος Μορφωτικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Κάτω Σουδενιωτών βραβεύτηκε από την Πανεπιστημιακή Συνομοσπονδία Ελλάδος για την προσφορά του στον πολιτισμό. Βράβευση, που αντανάκλα στο πάθος του για το Σινεμά, του Κώστα Τζιόβα «Ψυχή του Συλλόγου», που καθιέρωσε την ετήσια εκδήλωση «**ΣΑΝ ΠΑΛΙΟ ΣΙΝΕΜΑ**» στο χωριό του και συμπίπτει με την απώλεια του μεγάλου σκηνοθέτη Θεόδωρου Αγγελόπουλου.

– Ο δάσκαλος **Στέφανος Τσιάλος** από τον Ανθρακίτη επιλέχτηκε ως σχολικός σύμβουλος Περιφέρειας Θεσπρωτίας.

Με την επιστημονικότητα και το πάθος τους τιμούν τον τόπο τους, το ΖΑΓΟΡΙ, που τόσο έχει ανάγκη από νέο αίμα.

Τους αξίζουν θερμά συγχαρητήρια.

ΕΛΕΝΗ ΔΟΥΒΛΗ

ΤΑ ΣΤΕΦΑΝΑ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΓΑΜΟ...

Τα στέφανα αποτελούν σημαντικό στοιχείο του παρθοσιακού Ζαγορίσιου γάμου. Ο χαρακτήρας τους είναι και συμβολικός. Και προέρχονται από την αρχαιότητα, όπως και πολλά άλλα έθιμα και παραδόσεις του γάμου. Τα στεφάνια γενικότερα ήταν σημαντικά στην Αρχαία Ελλάδα και είχαν πολλές χρήσεις. Στην εκκλησία του δήμου στην κλασική Αθήνα για παράδειγμα, όταν κάποιος πολίτης σηκωνόταν και πήγαινε στο βήμα για να μιλήσει, έβαζε πάνω στα μαλλιά του ένα στεφάνι από μυρτιά που τον έκανε ιερό.

Οι γάμοι στην Αρχαία Ελλάδα γινόνταν συνήθως τον μήνα Ιανουάριο, η αττική ονομασία του μήνα ήταν Γαμηλιών, επειδή ακριβώς τότε γινόνταν οι γάμοι και ήταν μήνας αφιερωμένος στην θεά "Ηρα, που ήταν η προστάτιδα του γάμου. Προτιμούσαν τις μέρες που είχε πανσέληνο. Κατά την τελετή του γάμου στην αρχαιότητα η νύφη ανέβαινε σε μια άμαξα και καθόταν ανάμεσα στον γαμπρό και στον παράνυμφο, που ήταν κάποιος στενός συγγενής ή φίλος. Όλοι μαζί προχωρούσαν από το σπίτι της νύφης στο σπίτι του γαμπρού. Η νύφη ήταν λαμπροστολισμένη και φορούσε και αυτή και ο γαμπρός πάρα πολλά αρώματα. Το ζευγάρι φορούσε στεφάνι, τα «στεφανα» που χρησιμοποιούμε και σήμερα, κατασκευασμένα από διάφορα φυτά αφιερωμένα στην Αφροδίτη, όπως ελιά, κληματόφυλλα και λεμονοανθούς. Δεν φορούσαν ποικιλόχρωμα ρούχα, αλλά ολόλευκα, για να συμβολίζουν την απουσία φθοράς, όχι τόσο στο σώμα τους, όσο στη μεταξύ τους σχέση.

Στο Βυζάντιο τα στέφανα ήταν σύμβολα βασιλικά και γι' αυτό έμοιαζαν με βασιλικές κορώνες. Με το γάμο θεωρούσαν ότι δημιουργείται ένα νέο βασίλειο: το σπίτι και η οικογένεια των δύο νεόνυμφων. Έτσι ο ιερέας ευλογεί τα στέφανα πάνω στο ευαγγέλιο, κάνει το σημείο του σταυρού πάνω από τα κεφάλια της νύφης και του γαμπρού και επικαλείται

τον ίδιο τον Θεό, να τους στεφάνωσει με δόξα και τιμή στο νέο μικρό τους βασίλειο, που θα πρέπει να κυβερνήσουν με σύνεση, σοφία και δικαιοσύνη. Τα στέφανα του γάμου, υπενθυμίζουν επίσης τα στέφανα των μαρτύρων, τονίζοντας τη μαρτυρική διάσταση της χριστιανικής ζωής και τις αμέτρητες θυσίες, που χρειάζεται να κάνουν οι σύζυγοι στο γάμο, για να φτάσουν στην τελειώση.

Στα μεταγενέστερα χριστιανικά χρόνια, σε έναν ελληνικό ορθόδοξο γάμο, τα παραδοσιακά στέφανα για τη νύφη και τον γαμπρό ήταν φτιαγμένα από **λεμονοανθούς** και συνδυάζονταν με το κομψό κέντημα του νυφικού φορέματος. Τα άνθη θα συμβόλιζαν την παρθενία και την αγνότητα, επειδή είναι άσπρα και εύθραυστα και εκπέμπουν μια γυλιά, απαλή μυρωδιά.

Στο Ζαγόρι σε παλιότερες εποχές ο γάμος ήταν μια πολυήμερη γιορτή που διαρκούσε μια εβδομάδα, από Τετάρτη σε Τετάρτη και περιλάμβανε τις προετοιμασίες και τα μεθεόρτια. Η κυρίως όμως τελετή του γάμου γινόνταν συνήθως Κυριακή. Η εμμόνη στην παράδοση συνετέλεσε να διατηρηθούν πολλά Αρχαϊκά στοιχεία στην προετοιμασία του γάμου και στη γαμήλια τελετή, όπως η εισαγωγή της νύφης σηκωτής από τον γαμπρό στο νέο τους σπίτι. Και φυσικά τα στέφανα, που λειτουργούσαν και συμβολικά. Χάριζαν στον γαμπρό και στη νύφη δόξα και τιμή και τους έκαναν πρόσωπα ιερά, αφού σε λίγο καιρό θα ήταν αυτοί που θα έφερναν στον κόσμο έναν νέο άνθρωπο... Και δεν υπάρχει τίποτε πιο ιερό από την στιγμή της δημιουργίας... Και επειδή ήταν δεμένα μεταξύ τους συμβόλιζαν το πνευματικό και σωματικό δέσιμο που θα έρπεπε να έχει το νέο ζευγάρι.

Ας προσπαθήσουμε και οι νεότεροι να διατηρήσουμε κάποια από τα πολύ ωραία έθιμα του παραδοσιακού Ζαγορίσιου γάμου... Και όχι μόνο φαινομενικά αλλά και ουσιαστικά...

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ ΧΑΡΑ

Λίγες σκέψεις

Του συνεργάτη μας Ιωάννη Γ. Παπαϊωάννου

Λίγες σκέψεις που γεννήθηκαν στο μυαλό μου, έπειτα από όσα άκουσα από τους τρίτης γενιάς ιστορικούς αδελφούς 'Ηρκο και Στάντη Ρ. Αποστολίδη, κατά την παρουσίαση της νέας συμπληρωμένης με τα πορίσματα των νεωτέρων ιστορικών, φιλολογικών, αρχαιολογικών κ.ά. ερευνών έκδοση της «Ιστορίας των επιγόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου του J. G. Droysen» που οργάνωσε η Εταιρεία Φίλων του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων σε συνεργασία με την IB' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, στις 15 τρ. μ. στην αίθουσα «Διώνη» του ως άνω Μουσείου.

Ας σημειωθεί εδώ, ότι οι σκέψεις μου αυτές είναι μόνον για την παρουσίαση του εν λόγω έργου τους και δεν αποτελούν κριτική αυτού. Η κριτική θα απαιτήσει και κάποιο χρόνο ώσπου να ετοιμασθεί.

Κατ' αρχήν συγχαίρω θερμά την πρόεδρο κ. Αικατερίνη Λιάμπη καθώς και όλα τα μέλη της Εταιρείας Φίλων του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων –μέλος του Δ.Σ. αυτής ήταν και ο υποφαινόμενος κατά την ίδρυσή της– που τον τελευταίο καιρό παρουσιάζει αξιόλογες δραστηριότητες, εκ των οποίων μία εκ των σπουδαιότερων ήταν και η ανωτέρω παρουσίαση και εύχομαι, πάντοτε με τον ίδιο ζήλο να συνεχίζουν να παρουσιάζουν τέτοιου είδους δραστηριότητες. Οι τρίτης γενιάς λοιπόν ιστορικοί αδελφοί 'Ηρκος και Στάντης Ρ. Αποστολίδης διακρινόμενοι για το ήθος, την παιδεία και πλήρως κατέχοντες την Ιστορία του Ελληνικού πολιτισμού και της Ελληνικής γλώσσας, εντυφλήσαντες επί πολλά έτη και εξακολουθούν να εντυφλούν στα σοφά κείμενα των αρχαίων συγγραφέων, άνετοι και συναρπαστικοί στην αφήγηση και με μεστά λόγια, κατόρθωσαν στον ελάχιστο χρόνο των

δύο περίπου ωρών που είχαν στη διάθεσή τους, μετέδωσαν το βαθύ νόημα του έργου τους, τον πολυετή χρόνο και κόπο που διέθεσαν και τις πολλές και δύσκολες συνθήκες έρευνας, που συνάντησαν, τόσο ο Γερμανός συγγραφέας J. G. Droysen, όσο και οι ίδιοι για τη μετάφραση και προπαντός για τα σχόλιά τους των δύο τόμων.

Το θέμα είναι αρκετά δύσκολο, γιατί αν ο Μέγας Αλέξανδρος, ο γενναίος αυτός εκπολιτιστικός στρατηλάτης μπόρεσε και άνοιξε το δρόμο ως τα βάθη της Ασίας σε τόσο σύντομο χρόνο, πόσο μάλλον οι διάδοχοι και επίγονοί του που παρά το δυσανάλογο με τις δυνάμεις και τις ικανότητές τους, κληρονομικό βάρος που ξαφνικά και απροετοίμαστοι ανέλαβαν να το μεταφέρουν, δηλαδή να διακινήσουν την Ιστορία του Ελληνικού Πολιτισμού και της Ελληνικής γλώσσας.

Η Ελληνική γλώσσα που είναι η γλώσσα των Θεών και η καρδιά της Κλασικής Ελληνικής Παιδείας, που κάποιος από εμάς τους... 'Ελληνες;! είπανε ότι πέθανε και τη θάψανε! Ξέχασαν να πούνε ότι αυτοί πεθαίνουν και όχι η ελληνική γλώσσα!

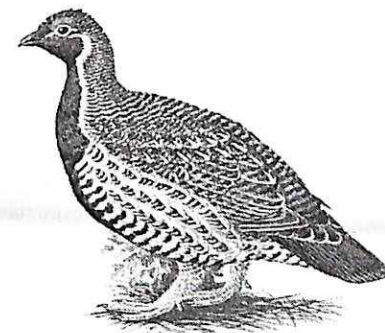
Ευτυχώς που υπάρχουν λίγοι –εξ άλλου, είπε κάποιος σοφός: «Την ιστορία κινεί το αίμα, το δάκρυ και ο ιδρώτας των αγίων και των σοφών», που είναι πάντοτε λίγοι–, μεταξύ αυτών και οι αδελφοί 'Ηρκος και Στάντης Ρ. Αποστολίδη που κρατούν σταθερά στο ύψος και στη θέση που της ανήκει, την Ελληνική γλώσσα, και σαν οδοδείκτες θα δείχνουν στον άνθρωπο την σωστή πορεία που πρέπει ν' ακολουθεί στη ζωή του και να διαλύουν τα σκοτάδια της απαιδείας!

Αγαπητοί μου 'Ηρκο και Στάντη Ρ. Αποστολίδη, θερμά σας συγχαίρω και εύχομαι να συνεχίσετε άφοβα το έργο σας.

Περδικοκυνήγημα

Αν και γνωρίζω, πόσα 'Η ακούσω απ' τον πρόεδρο και φίλο μου Βασίλη Τζιόβα όταν θα διαβάζει αυτά που παρακάτω θα γράψω δεν θα διστάσω. Και αρχίζω πρώτα με το κυνήγι της πέρδικας με το περδικοπάνι. Για ευνόητους λόγους δεν το περιγράφω. Βρισκόμουν πριν από 15 περίπου χρόνια στην καρσέλα της γιαγιάς μου στην Αρίστη. Είχα περδικοκυνήγησι μ' αυτό και γνώριζα ποιος το είχε εμπιστευτεί στον πατέρα μου. Όταν, ψάχνοντας την καρσέλα για κάτι παλιά νομίσματα το ανακάλυψα, σκέφτηκα ότι αυτό είναι οικογενειακό κειμήλιο, δεν μου ανήκει και πρέπει να το παραδώσω. Και το παρέδωσα, προς μεγάλη έκπληξη αυτού που το παρέλαβε. Ας είναι.

Το κυνήγι με το περδικοπάνι γινότανε όλες τις ώρες και τις

ημέρες και όλες τις εποχές σε περδικοσύχναστα μέρη (περδικοτόπια), γυμνά από δέντρα ή από αραιά μεγάλα δέντρα και θάμνους, για να μπορεί ο κυνήγος να περνά με το περδικοπάνι, χωρίς να αναγκάζεται να το διπλώσει ή να του αλλάξει θέση, γιατί αλοίμονό του, ο κόπος του θα πήγαινε χαμένος.

Από πείρα αλλά και από μεγαλύτερους κυνηγούς του χωριού (αναφέρομαι πάντα στην περιοχή της Αρίστης, Αγίου Μηνά και Βίκου, γιατί αλλού δεν κυνήγησα και δεν γνωρίζω αν ισχύουν τα ίδια), γνωρίζαμε ανάλογα με την εποχή και τις καιρικές συνθήκες, πού θα μπορούσαμε να πετύχουμε τα μεγαλύτερα κοπάδια. Π.χ. ύστερα από δυνατή βροχή ήταν κατεβασμένα χαμηλά, στους πρόποδες των γύρω βουνών και λόφων, ιδίως το Φθινόπωρο ή τον Χειμώνα όταν έπεφτε χιόνι. Το Καλοκαίρι από τις 10 με 11 το πρωί, αλάλητα και αθόρυβα, παίρνανε το μονοπάτι και με γοργοπερπάτημα,

μπροστά ο αρσενικός, με τα λαμπερά μάτια, ερευνώντας τα περάσματα, πίσω οι άλλες πέρδικες και παραπίσω οι κλωσσάριες κατηφορίζαν να ξεδιψάσουν στα κρύα νερά του πλύματος, του Σπάσματος των Σκήπων και του Πηνετσιού και πολλές φορές φτάνανε και στο ποτάμι. Εδώ και ο πιο σκληρός κυνήγος θα δίσταζε να τουφεκίσει να μη χαλάσει τα μικρά. Επίσης όταν ωρίμαζαν τα στάχυα στα χωράφια μπορούσαμε να τις πετύχουμε εύκολα και μετά το θερισμό, αλλά εδώ είχαμε άλλο τρόπο ακούραστο και θα τις πιάναμε ζωντανές να τις βάλουμε στο κλουβί για άλλο περδικοκυνήγι (άλλη φορά θα το πούμε κι' αυτό).

Ήταν όμως τόσες πολλές τότε. Εύκολα μπορούσες να τις εντοπίσεις. Προδινότανε μόνες τους. Αν ξυπνούσες χαράζοντας, αντηχούσαν τα κελαηδήματά τους στις ρεματιές και τις πλαγιές του χωριού.

Με διπλωμένο το περδικοπάνι, χωμένο στον κόρφο (για τον φόβο των λουδαίων - απαγορευόταν) τις βέργες για μπιστούνι και το όπλο στο χέρι ξεκινούσαμε όχι περισσότεροι από δυο τρεις για το Πανέτσι, τη Γκραμπάλα ή τη Τζουτράχη. Αν ήταν πρωί περιμέναμε να λαλήσουν να τα εντοπίσουμε και μόλις έφεγγε ξεδιπλώναμε το περδικοπάνι, περνούσαμε χιαστί τις βέργες και ξεκινούσαμε. Στη μέση αυτού που είχε το περδικοπάνι και οι άλλοι δυο αριστερά και δεξιά του, σε απόσταση περίπου 50 μέτρων.

Κρατούσε το πανό από το σημείο που ήταν δεμένες οι βέργες με το αριστερό χέρι. Στο δεξί χέρι κρατούσε το όπλο και από την τρύπα του πανιού έβλεπε και προχωρούσε. Το κρατούσε έτσι, που να μην φαίνεται παρά από τα γόνατα και κάτω... Μόλις αντίκριζαν το περδικοπάνι άρχιζαν τα τσιρίσματα, ζιαρ..., ζιαρ..., ζιαρ..., και συγκεκριμένα κοντά κοντά, η μία στην άλλη και όσες ήταν, γινόταν ένα κουβάρι. Αν τώρα ήταν σε απόσταση βολής, έβαζες το όπλο στην τρύπα του περδικοπανιού με προσοχή, το στηρίζες στο πανί, το χαμήλωνες, ώσπου η βάση του να ακουμπήσει στο έδαφος, σκόπευες και έριχνες

στο σωρό. Άλλες στον τόπο ακίνητες κι άλλες, όσες ήταν χτυπημένες στο κεφάλι ή στο λαιμό χοροπηδούσαν σαν σφαγμένα κοκόρια. 5-6 και παραπάνω καμιά φορά.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΑΧΑΡΗ

Ψάχνοντας για τον εντοπισμό άλλου κοπαδιού με ανοιχτό το περδικοπάνι αν τύχαινε όπως προχωρούσες να αφήσεις πίσω σου ή στα πλάγια μια δυο πέρδικες άκουγες ένα σφύριγμα απ' αυτές. Τσιιρ-τσιιρ και όλο το κοπάδι γινόταν άφαντο πετώντας χιλιόμετρα μακριά. Το κοπάδι αυτό δεν θα το ξαναπλησίαζες ποτέ. Από 200 μέτρα να έβλεπε το περδικοπάνι θα πέταγε. «Είχε βγάλεϊ τσιράκι» όπως έλεγαν οι παλιοί.

Ασφαλώς, πολλοί που τώρα διαβάζουν αυτά, έχουν ήδη το ανάθεμα στο στόμα τους, για το

ΣΝ'APPENTA

Νιώθω μέσα στη ροή του αίματός μου, να καλπάζει και να καλπάζει, αφόρητος και παγερός, ο ίσκιος του θανάτου!

Ήδη, στα μύδια της αλαφιασμένης μου ψυχής, ακούονται κι' όλας, βαρύαλγες κι αλαργινές, οι καμπάνες της Εξόδιας Ακολουθίας!

Φώς, πολυαγαπημένοι μου τεθλιμμένοι συγγενείς, ξεχωριστοί μου φίλοι, αγαπητοί συγχωριανοί, παιδικές χαρούμενες φωνές, διάστεροι ουρανοί, ανάερα και αγροδίαιτα πουλιά, ένθεα μουσική, χρώματα ιριδωτά και διαιγή, αφρόεσες θάλασσες, ευδιαστοί πανεύμορφοι λειμῶνες, θροίζοντα κυματιστά σπαρτά, ακράτητα ποτάμια, αδιαπέραστοι ισκιεροί δρυμῶνες με τον Πάνα, τις Αμαδρυάδες και τις πηγές με τα κοχλάζοντα νερά, βαλλίζουσες νιφάδες του χιονιού, γιγάντιες κι ανυπερκέραστες κορφές, όπου μαζί σας άγγιξα την αίθρια στίλβη τ' ουρανού, λυπάμαι, πάρα πολύ λυπάμαι, με δε θα μπορέσω αύριο να είμαι πια μαζί σας! Θα βαδίζω αόμματος και ημιδιαφανής, σε μία άδηλη και πνιγερή κοιλάδα, γεμάτη από φόρτους σβαρνιστής ομίχλης και θρηνωδίες Χοϊκές, έξω από την τωρινή επίγεια διάστασή μου, πιο κει ακόμη κι από το φως ή το σκοτάδι, δέσμιος της Αχερουσίας λήθης και της εξαύλωμένης σιωπής!

Κύριε τ' Ουρανού και της Γης, της αργυράς Σελήνης, και του Ηλίου, του Σύμπαντος κόσμου, ορατών και αοράτων, κατακρημνισμένους ήδη και έντρομους εδώ σ' αυτή την άρρητη και αφιλόξενη κοιλάδα των οίμων και των εγκλωβισμένων ουρλιαχτών, οπουδήποτε κι' αν κατοικείς, είτε απιθωμένους και σιωπηρώς στο ενδόφλοιό της ανοικτήρμονης ψυχής μου, είτε στο ντροπαλό και χαμηλό ανθάκι, στο βράχο, στα δέντρα, στο νερό, στον ούριο άνεμο, στο νωπό κι' αθώο βλέμμα του παιδιού, είτε εντεθειμένος στο σύφλογο και τ' οργητό του κεραυνού, ταπεινά σ' εκλιπαρώ Κύριε, «Σός είμι εγώ, σώσόν με...»*

(30-12-2011)

* Έκ της Εξοδίου Ακολουθίας

Φωκίων Ιωάν. Καψάλης

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΦΑΡΣΑΛΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

Μια ηπειρώτικη εστία που καίει ακατάπαυστα 50 χρόνια ζεσταίνοντας τις καρδιές των συμπατριωτών και όχι μόνο, στον κάμπο της Θεσσαλίας.

Ένα Ηπειρώτικο γιοφύρι, κτιζόμενο με μεράκι και αγάπη για τα σμένα με μεράκι και αγάπη για τα πατρίδα, τις πατρογονικές εστίες και ολόκληρη την Ήπειρο, που συνδέει την πολιτιστική παράδοση με τις σύγχρονες πολιτιστικές δραστηριότητες.

Στα μέσα του καλοκαιριού με μία εκδήλωση που εξελίχθηκε σε μία εκδοσιακή Ηπειρώτικη γλέντι με παραδοσιακούς ηχοοργανισμούς που ερμήνευαν μερικές από τις παλαιότερες μελωδίες της Ήπειρου, με πρωτοβουλία του Διοικητικού Συμβουλίου τιμήσε συμπατριώτες και συμπατριώτισσες που «γεννήθηκαν πριν από μας και περπάτησαν πρώτοι στα χώματά μας, σ' εκείνα τα χώματά που μόχθου, του ιδρώτα και της πέτρας» όπως χαρακτηριστικά δήλωσε η πρόεδρος του Συλλόγου κα Σούλη-Μπαρμπατζά Βούλα από του Κήπους Ζαγορίου.

Αποδίδοντας τιμή στους συμπατριώτες και τις συμπατριώτισσες εκ μέρους του Δ.Σ. και ολόκληρου του συλλόγου η πρόεδρος στην προσφώνηση της υπογράμμισε με απερίττο σεβασμό: «Τιμούμε απόψε αγαπητοί μου συμπατριώτες εσάς όλους μαζί αλλά και τον καθένα χωριστά, που γεμάτοι πλέον σε πείρα και γνώση ζωής στέκεστε σαν φόροι της παράδοσης του τοπικού πολιτισμού μας αλλά και της Ηπειρώτικης Λεβεντιάς».

Τον κ. Γεώργιο Γρίβα από Λάιστα, τους κ. Σιούρη Γεώργιο και Πέτσα Νικόλαο από το Ηλιοχώρι, τον κ. Σκαφιδά Γεώργιο από το Μέτσοβο, τις κ. Χαραγούσιου Ευθυμία, Τσούλη Ευθαλία και Βαρακλιώτου Δήμητρα από το Ηλιοχώρι, τον κ. Γκρίνια Ευάγγελο από την Λάιστα, τους κ. Δημήτριο Τσούλη και Κων/νο Τσούλη από το Ηλιοχώρι, τους κ. Αντωνίου Δημήτριο και Αντωνίου Σοφοκλή από τους Καλαρρύτες, την κ. Κυρίστη Ευαγγελία από την Λάιστα, ην κ. Τσαγγούλη Μαρία από το Ηλιοχώρι, τον κ. Φασούλα Απόστολο και την κ. Φασούλα από τους Καλαρρύτες.

Ο Σύλλογος Ηπειρωτών Φαρσάλων ιδρύθηκε το έτος 1959 σύμφωνα με το πρώτο καταστατικό του Συλλόγου. Ιδρυτής του Συλλόγου και πρώτος εκλεγμένος Πρόεδρος ο αείμνηστος Βασίλειος Σκαφιδάς φαρμακοποιός με καταγωγή από το Μέτσοβο. Ακολούθησαν οι αείμνηστοι Μπαράκος Γεώργιος από το Ηλιοχώρι και Μάρκος Κω/νος από

την Λάιστα (Ζαγοροχώρια).

Από το 1978 μέχρι το 1989 πρόεδρος του Συλλόγου διετέλεσε ο κ. Χρήστος Μαυρογιώργος από το Μέτσοβο.

Για τα επόμενα χρόνια αν και η δραστηριότητα του Συλλόγου ατόνησε, οι Ηπειρώτες είχαν ως χρονικό σημείο αναφοράς την γιορτή του Νεομάρτυρα Αγ. Γεωργίου πολιούχου της πόλης των Ιωαννίνων, έμβλημα και προστάτη του Συλλόγου, που γιόρταζαν με κάθε λαμπρότητα.

Το 2004 μία ομάδα ανθρώπων με δυναμισμό και μεράκι επαναδραστηριοποίησαν το Σύλλογο. Πρόεδρος του Συλλόγου ο κ. Καραγιάννης Δημήτριος στη συνέχεια η κ. Μαίρη Τσολάκη-Μπασαγιάννη και η σημερινή πρόεδρος κ. Βούλα Σούλη-Μπαρμπατζά.

Αποτέλεσμα, η δυναμική παρουσία του Συλλόγου με έντονη δραστηριότητα και έργο προσφοράς στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Ο Σύλλογος συμμετέχει αδιάλειπτα στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής, σε όλες τις διασυλλογικές εκδηλώσεις αλλά πιστώνεται και με σειρά αποκλειστικά δικών του εκδηλώσεων, ως πυλώνας διάσωσης και διάδοσης της παράδοσης στον πολιτισμό, στην μουσική, στα τραγούδια, στους χορούς, στα γράμματα, τις λαϊκές μοναδικές τέχνες αλλά και σε στοιχεία του γαστρονομικού πολιτισμού και παράδοσης της Ήπειρου.

Σε αυτά ακριβώς τα πλαίσια αναφέρονται μια σειρά δράσεων και εκδηλώσεων του Συλλόγου.

Ίδρυσε και διατηρεί από το 2004 με κέφι και μεράκι χορευτικό γυναικείο συγκρότημα παραδοσιακών χορών με ιδιόκτητες πλέον παραδοσιακές φορεσιές περιοχών της Ήπειρου.

Τα τέσσερα τελευταία χρόνια το χορευτικό συμμετέχει μετά από πρόσκληση στην κορυφαία εκδήλωση της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας «Η ΠΙΤΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ» όπου και βραβεύεται για την δημιουργική συμμετοχή του.

Οργανώνει και διεκπεραιώνει εκδρομές σε μέρη της Ήπειρου ενταγμένες σε ένα ευρύτερο προγραμματισμό του Δ.Σ. με στόχο τη διατήρηση της επαφής με τα πατρίδα εδάφη και τις πατρογονικές εστίες ώστε και οι τρεις γενιές των Ηπειρωτών που κατοικούν στα Φάρσαλα και στην ευρύτερη περιοχή αλλά και άλλοι φίλοι να γνωρίσουν τις ομορφιές της, να αξιολογήσουν την εξέλιξη και τις δυνατότητες σήμερα και να δυναμώσουν

δεσμούς με φορείς και συμπατριώτες.

Από το 2004 πραγματοποιείται μία τουλάχιστον εκδρομή κάθε χρόνο. Ζαγοροχώρια, Πάργα, Άρτα, Δωδώνη, Τζουμέρκα είναι κάποιοι από τους προορισμούς των εκδρομών, που συνοδεύονται με παραδοσιακό γλέντι από ντόπιες παραδοσιακές κομπανίες. Εκδρομές με πολιτιστικό και ιστορικό περιεχόμενο πραγματοποιήθηκαν και προς:

Το έτος 2008 στην ΕΠΙΔΑΥΡΟ όπου οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν την παράσταση του Αριστοφάνη «Ο ΠΛΟΥΤΟΣ» και στην ΑΘΗΝΑ όπου πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο ΠΛΑΝΗΤΑΡΙΟ.

Το έτος 2009 στην ΑΘΗΝΑ με την παρακολούθηση της εξαιρετικής παράστασης στο ΗΡΩΔΕΙΟ με την ΑΓΝΗ ΜΠΑΛΤΣΑ και τον ΞΑΡΧΑΚΟ και την επίσκεψη στο ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ.

Το έτος 2010 στην ΑΘΗΝΑ με επίσκεψη στο ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ. Επίσης εκδρομή στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ.

Την τρέχουσα χρονιά διοργανώθηκε το τριήμερο της Αποκριάς - Καθαρή Δευτέρα εκδρομή στην Οχρίδα (με ενδιάμεση επίσκεψη στο ΝΥΜΦΑΙΟ) και στην ΑΘΗΝΑ με επίσκεψη στην ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΚΟΘΗΚΗ και παρακολούθηση της εκδήλωσης «ΓΚΑΛΑ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ» στο Μέγαρο Μουσικής.

Ακόμη δραστηριοποιείται και σε άλλους τομείς κοινωνικούς και πολιτιστικούς στην πόλη των Φαρσάλων.

Από την επαναδραστηριοποίηση του Συλλόγου και μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές εκδηλώσεις:

Προβολή της ταινίας «ΗΠΕΙΡΟΣ»

Ομιλία της κ. Μαρίας Τσούπη με θέμα «Τα λιθόγλυπτα της Ήπειρου» Παρουσίαση του βιβλίου του κ. Δεύτου Γεωργίου «Ηπειρώτικος Γάμος» και προβολή ταινίας με θέμα τον ηπειρώτικο γάμο.

Συνδιοργάνωση της παρουσίασης του βιβλίου οι «εξοδίτες» της συμπατριώτισσας ιατρού κ. Γέλυ Εξάρχου, στο Πνευματικό Κέντρο «Χατζηγιάννιο» στη Λάρισα.

Συμμετοχή για τρεις συνεχείς χρονιές στην πολιτιστική εβδομάδα στα πλαίσια της «ΓΙΟΡΤΗΣ ΧΑΛΒΑ» που διοργανώνει ο Δήμος Φαρσάλων ως εξής:

Το 2008 με ομιλία και προβολή ταινίας για τον Ηπειρώτικο Γάμο, αναπαράσταση της επιστροφής του ξενιτεμένου και του επαγγέλματος του γανωτή και προσφορά παραδοσιακών ηπειρώτικων εδεσμάτων.

Το 2009 με προβολή της ταινίας ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ 3 «ΕΠΙ ΤΩΝ

ΟΡΕΩΝ», χορούς από το γυναικείο χορευτικό τμήμα, παρασκευή της παραδοσιακής ηπειρώτικης αλευρόπιτας και προσφορά της στους καλεσμένους.

Το 2010 περίπτερο με παραδοσιακά εκθέματα, προσφορά παραδοσιακών εδεσμάτων και διάθεση έντυπου υλικού με ιστορικού και τουριστικού περιεχομένου στοιχεία, από την περιοχή του Κεντρικού Ζαγορίου, προσφορά του Δημάρχου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου.

Η πρόεδρος του Συλλόγου στέκεται με ιδιαίτερο τρόπο στη διήμερη εκδρομή στα όμορφα Ζαγοροχώρια που πραγματοποίησε ο Σύλλογος στις 6 και 7 Αυγούστου 2011, όπου οι εκδρομείς στο χωριό Ασπράγγελοι που είναι και η έδρα του νέου Καλλικρατικού Δήμου, έτυχαν θερμότατης υποδοχής από τον Δήμαρχο Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου και τον υπεύθυνο των πολιτιστικών του Δήμου κ. Δημήτριο Χατζαρόπουλο ο οποίος συνδύεσε και ξενάγησε τους εκδρομείς στα αξιοθέατα του χωριού «ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ».

Στο χωριό «ΚΗΠΟΙ» οι εκδρομείς επισκέφθηκαν το Λαογραφικό Μουσείο του κ. ΑΓΑΠΙΟΥ ΤΟΛΗ και θαύμασαν την μεγάλη συλλογή των λαογραφικών ειδών και στη συνέχεια τα πέτρινα γεφύρια και τα αρχοντικά του χωριού.

Το βράδυ το χορευτικό του Συλλόγου συμμετείχε στο καθιερωμένο παραδοσιακό πανηγύρι που διοργανώνει κάθε χρόνο ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού «Η ΜΠΑΓΙΑ» και απέσπασαν το χειροκρότημα των εκατοντάδων παρευρισκομένων.

Ο Σύλλογος Ηπειρωτών με δέσμευση όλων των μελών του Δ.Σ.: Σούλη-Μπαρμπατζά Παρασκευή – Πρόεδρος (από Κήπους), Μαίρη Τσολάκη-Μπασαγιάννη-Αντιπρόεδρο (από Ηλιοχώρι), Κωνσταντίνα Μπαράκου-Γραμματέα (από Ηλιοχώρι), Μαρία Σιούρη-Γκαβριγιάννη-Ταμία (από Ηλιοχώρι), Γεωργία Μάρκου-Μπακάλη-Μέλος (από Λάιστα), Κατερίνα Γκρίνια - Μέλος (από Ηλιοχώρι) και Σούλα Σιούρη- Δεληγιώργη-Μέλος (από Ηλιοχώρι),

Δηλώνει ότι θα συνεχίσει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των πολιτιστικών δρώμενων στην πόλη των Φαρσάλων και της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνο, με περισσότερες εκδηλώσεις και προσφορά στο νέο μεγάλο Δήμο και στους ανθρώπους που τον κατοικούν και τον επισκέπτονται.

ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΣΤΟΝ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ - ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος πραγματοποίησε και φέτος την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας του Ηπειρώτη την Κυριακή 5 Φεβρουαρίου 2012 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στην Αθήνα. Να σημειωθεί ότι φέτος συμπληρώθηκαν 75 χρόνια από την ίδρυση της Συνομοσπονδίας και 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Ήπειρου. Δικαιολογημένα, λοιπόν, η φετινή κοπή ήταν αφιερωμένη στην απελευθέρωση της Ήπειρου. Η εκδήλωση άρχισε φυσικά με μοιρολόι, όπως τα περισσότερα γλέντια και πανηγύρια στην Ήπειρο, σαν φόρο τιμής σε αυτούς που έχουν φύγει και δεν ζουν πια ανάμεσα μας. Ακολούθησαν 7 μουσικές και χορευτικές ενότητες αφιερωμένες η καθεμία σε διαφορετικές περιοχές της Ήπειρου: Κόνιτσα, Άρτα - Τζουμέρκα, Θεσπρωτία, Μέτσοβο, Πωγωνί, Β. Ήπειρος και Ζαγόρι. Παράλληλα βραβεύτηκαν πολλοί σύλλογοι για την δράση και την προσφορά τους στην παράδοση και στον πολιτισμό γενικότερα. Σαν Ζαγορίσιοι είμαστε περήφανοι γιατί βραβεύτηκε και ο Μορφωτικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος Κάτω Πεδινών Ζαγορίου, ένας Σύλλογος που έχει αναπτύξει πολύ αξιόλογη δράση τα τελευταία χρόνια. Το βραβείο παράλαβε ο κ. Τζιόβας Κώστας, στον οποίο αξίζουν πολλά συγχαρητήρια. Μακάρι ο Σύλλογος να συνεχίσει αυτήν την πετυχημένη πορεία του με πολλές και διάφορες δραστηριότητες και να μας κάνει πάντα περήφανους.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν οι μουσικές κομπανίες του Ν. Φιλιππίδη, του Λ. Γκιώκα, του Η. Πλαστήρα, του Κ. Βέρδη και οι «Λαλιτάδες». Συμμετείχαν επίσης πάρα πολλά χορευτικά συγκροτήματα από όλη την Ελλάδα. Και πάντα χορεύουμε για την παράδοση και τον πολιτισμό. Σε τόσο δύσκολη εποχή που ζούμε άλλωστε μόνο ο πολιτισμός είναι αυτός που μας απέμεινε. Χρέος μας, λοιπόν, είναι να τον στηρίξουμε με όποιον τρόπο μπορούμε.

Η εκδήλωση έκλεισε με ελεύθερο χορό για όλο τον κόσμο που τίμησε με την παρουσία του την κοπή. Τελευταίο φυσικά τραγούδι τα «Ξεχωρίσματα», όπως κλείνουν όλα τα γλέντια και τα πανηγύρια στην Ήπειρο... Για να μας θυμίζει πως είμαστε άνθρωποι με ζωή και θάνατο και για αυτό θα πρέπει να είμαστε πάντα σεμνοί και ταπεινοί.

Κι αν η Ήπειρος και το ειδικά το Ζαγόρι είναι για κάποιους μακριά μας χιλιόμετρα, αν το έχουμε πάντα στο μυαλό και στην καρδιά μας, τότε είναι πολύ κοντά μας...

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ ΧΑΡΑ

Ηπειρωτική Εστία Θεσσαλονίκης

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Από την Ηπειρωτική Εστία Θεσσαλονίκης λάβαμε καθυστέρημένα την παρακάτω πρόσκληση.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης σας εύχεται ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ-ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ και σας προσκαλεί στην κοπή της βασιλόπιτας την ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2012 ώρα 11.00 π.μ. στην αίθουσα της Στρατηγού Καλλάρη 2 - παραλία).

Ευχαριστούμε το Δ.Σ. της Εταιρείας για την τιμή που μας έγινε τους απευθύνουμε τα συγχαρητήριά μας για την ωραία πρωτοβουλία τους όπου είχαν στην εκδήλωσή τους αυτή να δωρήσουν διάφορα βιβλία προς το αδελφό σωματείο στην ελληνοαλβανική μεθόριο «Πολιτιστικός Αθλητικός Σύλλογος Κλειδωνιάς Κονίτσης» για τον εμπλουτισμό της νεοσύστατης βιβλιοθήκης του.

«ΤΟΥΡΝΟΥΑ ΤΖΟΥΝΤΟ - ΠΑΠΙΓΚΟ - ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ»

Το Σαββατοκύριακο 28 και 29 Γενάρη 2012 διεξήχθη το διεθνές τουρνουά-τζούντο «Πατρίδα» για όλες τις ηλικιακές κατηγορίες στον Εύομο Θεσσαλονίκης με τη συμμετοχή ξένων χωρών (Γεωργία, Ρωσία, Βουλγαρία, Φύρομ, Σερβία, Κύπρο και της Ελλάδας. Θερμά συγχαρητήρια στην Μπίτου Καλλιόπη, την αθλήτρια που έλαβε μέρος στα +78 κιλά των γυναικών, όπου κατέκτησε τη δεύτερη θέση και το ασημένιο μετάλλιο. Μπράβο Καλλιόπη! Ανέβασε το Πάπιγκο ακόμα πιο ψηλά!.. Το μπορείς!...

ΠΙΤΑ ΤΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ - ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ - ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Χιλιάδες Ηπειρώτες γέμισαν το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας την Κυριακή 5 Φλεβάρη 2012, στη μεγάλη εκδήλωση της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας για την «Πίτα του Ηπειρώτη». Η εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στα 100 χρόνια από την Απελευθέρωση της Ήπειρου και τα 75 χρόνια της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Εκατοντάδες χορευτικοί όμιλοι με χιλιάδες χορευτές από όλη την Ελλάδα λάμπρυναν με την ομορφιά και τη λεβεντιά τους τη μεγάλη γιορτή. Την εκδήλωση σε σκηνοθεσία του εφόρου Πολιτισμού Αλέξανδρου Λαμπρίδη παρουσίασαν οι Ηπειρώτες ηθοποιοί Σπύρος Πούλης και η καταγόμενη από το χωριό μας λαμπερή Βιβή Κατσάνη, κόρη της Ευανθίας Χρ. Γκιώνα που είχε λάβει και μέρος στα καλλιτεία και είχε διακριθεί στην πεντάδα. Μπράβο και σ' ανώτερα και να σε ξαναδούμε και πάλι στην τηλεόραση!...

Βράβευση αριστούχων μαθητών από το Δήμο Ιωαννιτών

Στις 29 Γενάρη 2012 στην αίθουσα «Β. Πυρσινέλλας» του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ιωαννιτών έγινε η καθιερωμένη εκδήλωση που πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Η βράβευση των αριστούχων. Παιδιά με τους γονείς τους κατέκλυσαν το χώρο και αρκετοί επίσημοι. Παιδιά που την προηγούμενη χρονιά έπιασαν τους μεγαλύτερους βαθμούς στην τάξη τους, γυμνάσιο και λύκειο. Εγώ θα ήθελα να συγχαρώ τα Ζαγοριόπουλα που γνώρισαν εκεί. Και ήταν από το Τσπεπέλοβο, ο Πέτρος Γ. Κουμπής, η Αλεξάνδρα Λ. Φερεντίνου, η Βικτώρια Αναστ. Τσουμάνη, η Δήμητρα Ι. Φερεντίνου και ο Σωτήρης Β. Βαζίμας. Από το Κουκούλι η Άννα-Μαρία Ν. Κογτοδήμου. Από το Βιτσικό η Ανδρομέδα Β. Ντάκουλα. Από το Σκαμνέλι ο Θανάσης Σπ. Σουκοβέλος. Από το Πάπιγκο η Μαρία-Βεατρίκη Δ. Χριστοδούλου, ο Θανάσης Β. Κωτισορίδης και ο Αλέξανδρος Κ. Ζηκόπουλος.

Θερμά συγχαρητήρια σ' αυτά τα παιδιά που έπιασαν δεκαεννιά και εικοσάρια. Καλή πρόοδος και καλή σταδιοδρομία, όχι μόνο σ' αυτά που σας ανέφερα αλλά και σ' όλα τα άλλα που κουράστηκαν και κουράζονται σε καθημερινή βάση με τα μαθήματά τους!...

Υ.Γ. Ας με συγχωρέσουν τα υπόλοιπα παιδιά εκ Ζαγορίου που μου διέφυγαν!...

Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα

ΠΑΝΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΟΣ

Ευχαριστήριο

— Ο Πρόεδρος και το Δ.Σ. ευχαριστεί ολόψυχα τον Αιμίλιο Σαρηγιάννη για τη μεγάλη χορηγία του με ποδοσφαιρικό υλικό προς την ομάδα μας.

Χρήστος Ράπτης

ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

Από Μάρτη σε Μάρτη που κάνουμε να ξαναβρεθούμε, στο μεγάλο μας αντάμωμα, στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών, η δημιουργική ομάδα του Συνδέσμου Ζαγορισιών συλλέγει θησαυρούς χαμένους στη λήθη, ή με ευλάβεια αποτυπωμένους σε προσωπικές μνήμες,

ή ακόμα και με επιστημονική εμβρίθεια καταγεγραμμένους στη βιβλιογραφία, τους ανασυνθέτει, τους αποθέτει στα πόδια των φίλων, παλιών και νέων, μόνιμων και περιστασιακών και για δυο ώρες περίπου τους ξανακάνει πραγματικότητα ζώσα.

Το περιεχόμενο του φετινού θησαυρού είναι η ουσιαστική διάσταση της λέξης πολυπολιτισμικότητα, πριν αυτή γίνει τρέχουσα και της μόδας και πριν μετατραπεί σε νόμισμα που, είτε με την άρνησή του είτε με την κατάφασή του, εξαγοράζει πολιτικά οφέλη. Όταν ακόμα ήταν βιωμένη, με ισορροπία και απλότητα, καθημερινότητα, όταν μεταφράζονταν σε αρώματα, χρώματα και ήχους σε βουερά παζάρια και καφέ-αμάν τόπων παράλληλα οικειών και ξένων.

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισιών, την Κυριακή 18 του Μάρτη 2012 και ώρα 8:00 μμ. κάνει ένα από τα νοσταλγικά ταξίδια του στο χωροχρόνο και μας στέλνει περίπου έναν αιώνα πίσω, και στα ανατολικά της Θράκης με τίτλο "ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ". Συνοδοιπόρος και συνδιοργανωτής του ταξιδιού είναι ο Δήμος Ζαγορίου.

Η εκδήλωση στηρίζεται σε κείμενα της Νίκης Ζούκη, τα δρώμενα θα παρουσιάσουν η Άννα Βαρζώκα, ο Δημήτρης Ράπτης κι ο Πέτρος Χρυστακόπουλος, υπεύθυνος προγράμματος και διδασκαλία χορών ο Γιάννης Τριφύλλης ενώ τους σκοπούς και τα τραγούδια της παράστασης θα αποδώσουν: Ο Αλέξανδρος Αρκαδόπουλος στο κλαρίνο, Ο Μάνος Κουτσαγγελίδης στο τραγούδι και το κανονάκι, ο Θωμάς Κωνσταντίνου στο ούτι, ο Κώστας Μερετάκης στα κρουστά και το τραγούδι κι ο Γιώργος Μαρινάκης στο βιολί.

Η είσοδος θα είναι 5 ευρώ.

Η ιστορία της Εμπορικής

Πρόσφατα κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του περιοδικού με τον τίτλο «Δεσμός» που εκδίδει ο Σύνδεσμος Αποφοίτων Δημόσιας Εμπορικής Σχολής Ηπείρου. Ο αναγνώστης μπορεί να μάθει σημαντικά πράγματα για την Σχολή, που έχει γράψει τη δική της ιστορία στην ήπειρο και να ταξιδέψει στο ένδοξο παρελθόν της περιοχής. Δημοσιεύουμε την είδηση γιατί ο υπεύθυνος της Σύνταξης του εν λόγω περιοδικού είναι ο συμπατριώτης μας Γιάννης Παπαϊωάννου, τακτικός συνεργάτης του περιοδικού μας αλλά και της γιαννιώτικης εφημερίδας «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ».

Τα συγχαρητήριά μας στο «Σύνδεσμο Αποφοίτων της Εμπορικής Σχολής Ηπείρου» και μακροήμερευση του περιοδικού τους.

Σ.Θ.

Από την Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών

Αφιέρωμα στο συγγραφικό έργο του Πάνου Τζιόβα

Σειρά αφιερωμάτων στο λογοτεχνικό έργο μελών της θα κάνει η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών το επόμενο διάστημα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και εκδήλωση αφιερωμένη στον γνωστό Ηπειρώτη συγγραφέα Πάνο Τζιόβα, η οποία θα γίνει την Τρίτη, 14 Φεβρουαρίου και ώρα 6.30 μ.μ., στην αίθουσα «Μιχ. Αβέρωφ» της Ένωσης (Ακαδημίας και Γενναδίου 8, 7ος όροφος). Για το έργο του κ. Τζιόβα θα μιλήσει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Μιχαήλ Κορδώσης.

Σ.Σ.: Ο Πάνος Τζιόβας, παρότι μη Ζαγορίσιος, καταγόμενος από τα Δωδωνοχώρια, είναι φίλος και συνεργάτης του Περιοδικού μας και του ευχόμαστε καλή λογοτεχνική παραγωγή.

«Το Ζαγόρι μας»

Επιστολές

Αθήνα Ιανουάριος 2012

Κύριοι του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» Χρόνια πολλά, καλή, δημιουργική χρονιά

Περιμένουμε πάντοτε με πολύ ενδιαφέρον «Το ΖΑΓΟΡΙ μας», το οποίο επιτελεί πραγματικά σημαντικό πολιτιστικό έργο. Συνάμα η επικοινωνιακή του προσφορά στους απανταχού Ζαγορίσιους είναι ευπρόσδεκτη και χρήσιμη, σας ευχαριστούμε.

Σας στέλνουμε μία ανακοίνωση για τον αποβιώσαντα Δημήτριο Ν. Γιαννή, από τη Βίτσα, σύζυγο και πατέρα μας.

Σας παρακαλούμε να τη δημοσιεύσετε στο περιοδικό μας «Το ΖΑΓΟΡΙ μας», τιμής ένεκεν, σε μία πνευματική, ευυπόληπτη και διακεκριμένη προσωπικότητα του Ζαγορίου και όχι μόνο. Σε έναν «Ευπατρίδη Ηπειρώτη από τη Βίτσα Ζαγορίου», όπως τον απέκάλεσαν τα «ΠΡΩΙΝΑ ΝΕΑ» των Ιωαννίνων της 1/12/2010.

Σας στέλνω 50 ευρώ με ταχυδρομική επιταγή.

Με εκτίμηση Νίκος Γιαννής

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Αθήνα, 23 Δεκεμβρίου 2011

Αμέσως μετά τον θάνατο του συζύγου και πατέρα μας Δημητρίου Ν. Γιαννή και με συνέχεια της παράδοσης ευεργεσίας της οικογένειας Γιαννή, αποφασίσαμε αντί στεφάνων να ζητήσουμε από τους συγγενείς και φίλους της οικογένειας την οικονομική ενίσχυση του Ι. Ναού Ταξιαρχών στην Ά. Βίτσα. Κατόπιν συμφωνίας με τον Επίτροπο της εκκλησίας αποφασίσαμε το ποσόν να διατεθεί προς ανακαίνιση του εγκαταλελειμμένου παλαιού γυναικωνίτη, αριστερά της κεντρικής εισόδου του Ναού και τη μετατροπή του σε χώρο εκδηλώσεων, κατόπιν υποβολής αναλυτικού προϋπολογισμού εργασιών, όπου μάλιστα, όπως τιμητικώς μας προτάθηκε και αποδεχθήκαμε πρόκειται να τοποθετηθεί σεμνή επιγραφή «αίθουσα εις μνήμην Δημητρίου Ν. Γιαννή».

Σήμερα και ενόψει της επικείμενης ολοκλήρωσης του έργου επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε τους 49 δωρητές και δημοσίως που συνεισέφεραν το συνολικό ποσόν των Ε 3.103, την Εκτελεστική Επιτροπή του κληροδοτήματος Α. Πατάζογλου του οποίου ο αείμνηστος Δ. Γιαννής θήτευσε ευδοκίμως ως μέλος της Δ.Ε. επί εικοσαετία για την πιθανή ανάγκη καταβολής επιπλέον ποσού για την περαίωση του έργου και την Εκκλ. Επιτροπή του Ι. Ναού για την αποδοχή της δωρεάς.

Κατά τις δύσκολες αυτές μέρες που διέρχεται η πατρίδα μας ως κρατήσουμε ζωντανή τη μνήμη του Δημ. Ν. Γιαννή, ως υπόδειγμα ανιδιοτελούς προσφοράς στη γενέτειρά του Βίτσα και στα κοινά γενικότερα, με πνεύμα δημιουργίας, μακροπρόθεσμης ενατένισης, σεβασμού των προγόνων και της παράδοσης, σύνεσης, συνέπειας, εργατικότητας και λογοδοσίας.

Με εκτίμηση, αγάπη και ευχές προς όλους Χρυσάνθη Μπούζα-Γιαννή Νικόλαος Δ. Γιαννής Γεώργιος Δ. Γιαννής Αλέξανδρος Δ. Γιαννής

* * *

Αγαπητό «Ζαγόρι»

Αποστέλλω την ετησίαν μου συνδρομήν διά την μηνιαίαν λήψιν του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» ενημερώνοντάς μας τα του Ζαγορίου νέα, συμβάντα κλπ. Εσωκλείω δε Ελληνική εφημερίδα της εδώ Ηπείρου πώς βλέπουμε εκ του μακρόθεν την θλιβερήν κατάσταση όπου περικλείει την τάλαινα πατρίδα.

Είθε όπως οι υδροκέφαλοι υπεύθυνοι λάβουν την εσχάτην των ποινών. Είθε!

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς Θωμάς Π. Ράπτης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

Γάμοι

– Ο Χάρης Μήλιος του Γιώργου και της Βαγγελιώς και η εκλεκτή της καρδιάς του δικηγόρος Ιωάννα Μπουρμπουτσέλη παντρεύτηκαν στο Δημαρχείο Θεσσαλονίκης την Πέμπτη 17-1-2012.

Να ζήσουν, να προκόψουν και καλούς απογόνους...

Θάνατοι

– Η συμπαθέστατη καλονοικοκυρά Σοφία, το γένος Γεωργίου και Αικατερίνης Κάππη που είχε γεννηθεί το 1915, χήρα του αείμνηστου Παναγιώτη Κάτσενου αναπαύτηκε για πάντα στην Αθήνα, τέλη 2011.

Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΑΡΙΣΤΗ

Πανεπιστημιακά πτυχία

Μετά χαράς παραβρεθήκαμε στην απονομή του πτυχίου Φαρμακοποιού, από το Παν/μιο Αθηνών, στην αγαπητή μας Κέλλυ Βανδέρα του Αποστόλη από Αρίστη, που έγινε την 1/2/2012.

Της αποδίδουμε τα συγχαρητήριά μας και της ευχόμεθα πάντα επιτυχίες και πρόοδο στη ζωή της.

Στην οικογένειά της ευχόμαστε να την καμαρώνουν γερή και αισιόδοξη.

Οικογ. Μάκη και Άρη Συκιώτη - Σ.Σ.

Νέοι Επιστήμονες

– Η Σοφία του Βασίλη Γεώργη τελείωσε με άριστα το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στο Τμήμα Πληροφορικής. Συνεχίζει τις σπουδές της στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας. Γνωρίζει έξι γλώσσες. Πήρε υποτροφία και προχωρά ακάθεκτη. Μπράβο Σοφία και σ' ανώτερα!... Να σε χαίρονται οι δικοί σου άνθρωποι.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Γεννήσεις

– Η Μαρία Βράστου και ο Γιάννης Μίχος στα Γιάννενα έγιναν γονείς πρωτότοκου υγιέστατου αγοριού την Πέμπτη 19 Γενάρη 2012. Να ζήσει γερό και τυχερό το δεύτερο εγγονάκι του Χρήστου Βράστου και της Άννας Αθανασίου.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

Θάνατοι

– Απεβίωσε πλήρης ημερών και κηδεύτηκε στην Αθήνα όπου διέμενε ο γνωστός Ζαγορίσιος δικηγόρος παρά τω Αρείω Πάγω και συγγραφέας Γεώργιος Μπλάτσιος.

Η ΙΛΕΖ συλλυπείται θερμά τους οικείους του.

– Στις 13 Ιανουαρίου πέθανε στα Γιάννενα και κηδεύτηκε στο χωριό της η Σοφία Κρίτσα πλήρης ημερών.

Στα παιδιά της και λοιπούς συγγενείς τα θερμά συλλυπητήρια.

Το «Ζ» μας

ΒΙΤΣΑ

Γεννήσεις

– Το ζεύγος Άκη Χαλίθα και Χαράς Καραγιάννη απέκτησαν το πρώτο τους παιδί μια χαριτωμένη κορούλα. Ευχόμαστε στους ευτυχείς γονείς να τους ζήσει και να είναι τυχερό.

Το «Ζ» μας

– Η Χαρίκλεια Σπύρου Καραγιάννη και ο Παλαιολόγος Χαλίδας έγιναν γονείς ενός χαριτωμένου κοριτσιού. Να τους ζήσει με υγεία και χαρά.

Οικογ. Χριστόδουλου

Παπαδημητρίου.

– Ο Μιχάλης Ορφανούδης και η Όλγα κόρη της Ευδοκίας και του αντιδημάρχου Ζαγορίου Γιάννη Παπαχρήστου χάρισαν στην Κυβέλη τους μια τριςχαριτωμένη αδελφούλα στις 30 Γενάρη 2012 στα Γιάννενα.

Να ζήσει γερή και τυχερή η νεογέννητη με υγεία και ευτυχία.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

Αρραβώνες

– Η Ασημίνα Αλ. Νταχρή και ο Παναγιώτης Φραγκούλης έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου. Θερμά συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

Οικογ. Χριστόδουλου

Παπαδημητρίου

Θάνατοι

– Στις 26 Γενάρη πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα ο γνωστός στο Ζαγόρι ο Φωκίων (Φώκος) Βασδέκης σε ηλικία 77 ετών.

Στα παιδιά του, εγγόνια του και σ' όλους τους συγγενείς του τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Το «Ζαγόρι μας»

ΒΡΑΔΕΤΟ

Γεννήσεις

– Ο Θεόδωρος Θ. Βασδέκης και η Σταυρούλα Βρακά χάρισαν στην Ελένη τους δύο δίδυμα αδελφάκια. Να ζήσουν με υγεία, χαρά, ευτυχία.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Θάνατοι

– Η σχεδόν αιωνόβια, έφυγε λίγο πριν τα εκατό της, συμπαθέστατη Μαρία Πασχάλη χάριξε τρία παιδιά το Γιώργο, το Στέφανο και την Άννα, οκτώ εγγόνια και επτά δισέγγονα. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί της. Θερμά συλλυπητήρια...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ

Θάνατοι

– Στις 5 Φεβρουαρίου 2012 πέθανε στην Αθήνα η αγαπημένη

φίλη και συμπατριώτισσά μας Στέλλα Μπέλλου σε ηλικία 80 ετών και την επομένη ενταφιάστηκε στο Γρεβενίτι.

Στον πολυαγαπημένο της αδελφό, Χρήστο Μπέλλο, συγχωριανό, συνάδελφο και φίλο, καθώς και στους λοιπούς συγγενείς εκφράζουμε εγκάρδια συλλυπητήρια.

Οικογ. Δημητρίου Λιοδάκη

ΔΕΜΑΤΙ

Γεννήσεις

– Η Βασιλική και ο Γεώργιος Χρ. Κυριάκος απόκτησαν αγόρι. Να τους ζήσει!

Θάνατοι

– Έφυγε από τη ζωή η Βασιλική Κ. Ζιάθρα σε ηλικία 73 ετών.

– Έφυγε από τη ζωή η Σοφία Κ. Νικολού σε ηλικία 78 ετών.

– Έφυγε από τη ζωή ο Χριστόδουλος Ν. Σταπαρούνας σε ηλικία 85 ετών.

Θερμά συλλυπητήρια!

Βασίλης Σπύρου

– Ο 85χρονος Ευάγγελος Τσιώλης απεβίωσε στα Γιάννενα τη Δευτέρα 6-2-2012 και την επομένη πάνδημη έγινε η κηδεία του στο χωριό παρόλες της αντίξοες συνθήκες που επικρατούσαν. Θερμά συλλυπητήρια στη σύζυγο, στα παιδιά του Βασίλη και Γαλάτεια και λοιπούς συγγενείς!...

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Θάνατοι

– Στις 28 Ιανουαρίου 2012 έφυγε από τη ζωή η Εριέττα Λιόγκα Σουρανάκη, Ελαφοτοπίτσα, δασκάλα υφαντικής και κεντητικής με ιδιαίτερη επίδοση στις λαογραφικές Παραδοσιακές φορεσιές.

Η κηδεία της έγινε στο Μοχό του Ηρακλείου Κρήτης, χωριό του συζύγου της Εμμανουήλ Σουρανάκη μακαρίτου. Εκεί διέμενε τα τελευταία οκτώ χρόνια με την οικογένειά της. Εγκράζουμε τα βαθύτατα συλλυπητήριά μας στο γιο της, τη νύφη, τα εγγονάκια, τις αδελφές, τους κοντινούς και μακρινούς συγγενείς της.

Οι οικογένειες: Γεωργίου Δούβλη, Θεοχάρη Σούζου, Δημητρίου Τόμου και ο Μιχάλης Οικονομίδης

– Πέθανε στα Γιάννενα στις 12/2/2012 ο Δημήτριος Κοτρώτσος, συν/χος Δικαστικός Επιμελητής, καταγόμενος από τον Ελαφότοπο και κηδεύτηκε την επομένη στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων. Συλλυπούμεθα θερμά την γυ-

ναίκα του, τα παιδιά του, τα εγγόνια του και όλους τους συγγενείς του.

Απόστολος Ντιναλέξης «Το Ζαγόρι μας»

ΚΑΛΟΥΤΑ

Συγχαρητήρια

– Στην ιατρό Νιόδη Καραβίδα κόρη των φίλων μας Θανάση και Ειρήνης Καραβίδα με ειδικότητα πυρηνικής Ιατρικής που άνοιξε ιατρείο «την Διαγνωστική Θέρμης» Αγίου Γεωργίου 3, Θέρμη στη Θεσσαλονίκη απευθύνουμε θερμά συγχαρητήρια και της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οικογ. Γεωργίου Ζαχάρη

ΚΑΛΠΑΚΙ (ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ)

Θάνατοι

– Έφυγε στα 31 του χρόνια ο Θεόδωρος Γ. Καραγιάννης (Σιώμος). Στους γονείς του, στους παππούδες του κι όλους τους συγγενείς, θερμά συλλυπητήρια.

Β. Τζιόβας

ΚΗΠΟΙ

Γεννήσεις

– Ο Γιάννης Δέρβας του Δημήτρη και της Ντίνας και η Παρασκευή Πλούμπη έγιναν γονείς υγιέστατου αγοριού τέλη Γενάρη 2012. Να ζήσει!...

Θάνατοι

– Στις 25-1-2012 έγινε η κηδεία του 79χρονου Δημήτρη Βλάχου στον Άγιο Νικόλαο Κήπων. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς του.

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

– Στις 24 Γενάρη πέθανε ο Δημήτρης Βλάχος σε ηλικία 79 ετών και κηδεύτηκε στο χωριό του. Στην οικογένειά του και σ' όλους τους συγγενείς τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Το «Ζ» μας

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

Θάνατοι

– Η 82χρονη Αγγελική Ιωαννίδη ξεκουράστηκε στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων στις 10-2-2012. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της!

Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

Αρραβώνες

– Ο Άγγελος Ι. Σιούλας αρραβωνιάστηκε με την Αριστούλα Κ. Κοσμά. Καλά στέφανα!

Βασίλης Σπύρου

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Θάνατοι

– Το Γενάρη 2012 απεβίωσε η 72χρονη Χαρίκλεια Σουκουδέλου. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της...

Δέσποινα Γκελέ Μπίτσα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 146
Ράπτης Θωμάς
ΕΥΡΩ 100
Πρωτόπαπας Κων/νος
ΕΥΡΩ 70
Στεργίου Αικατερίνη
Τσουμάνη Αλεξάνδρα
Αντωνάτος Άγγελος
ΕΥΡΩ 60
Γιώτη Μαρία
ΕΥΡΩ 55
Μπισμπέλη Αγνή
Κώστας Γεώργιος
ΕΥΡΩ 50
Τσάντης Σπυρίδων
Παλασσοπούλου-Τσουμάνη
Σταματία
Μακρή Ευρίκλεια
Λιόγκα- Σακκά Βούλα
Γιαννής Νικόλαος
Σούκερα Αγγαία
Σκαμνέλος Βασίλειος
Ζιάκα Φερνίκη
Πισίρη Μαρία
Βούρης Ζήσης
ΕΥΡΩ 40
Φάφας Κων/νος
ΕΥΡΩ 30
Χαλαύτρης Ευάγγελος
Γκουρογιάννης Ευάγγελος
Παπανίκας Παύλος
Γενναδίου Ελένη
Λαζαρίδου Θεοδοσία
Γεωργάκης Αλέξανδρος
Τσοφόπουλος Σπυρίδων
Γελέκη Βικτωρία
Κούγκουλης Γιώργος
Στεργίου Δημήτριος
Φώτου Σωκράτης
Μπαλατσός Ιωάννης
Τσάτσου Έλλη
Ζήση Ελένη
Ζήσης Γεώργιος
Μπέλλου Ειρήνη
Πιτσιλού Χριστίνα
Παγούνη Βασιλική
Βούρβος Νικόλαος
Φραγκοπούλου Δανάη
Βλαχοπούλου Αλίκη

Χρονόπουλος Άγγελος
Χρόνη Αριστέα
Θεοδωρίκα Ανδρονίκη
Καμτσίκια Ευρύκλεια
Βαρέλης Χρήστος
Καψάλης Φωκίων
Γαλανοπούλου Ελεονώρα
Γαλανόπουλος Θεόδωρος
Ντιναλέξη Αγγαία
Τσολίγκα Παναγιώτα
Φωτιάδη Άννα
Κομπάρου Γεωγία
Κοντοκάλης Δημήτριος
Παπακωστίδης Γεώργιος
Βανδέρα Παναγιώτα
Φίτσιος Χρήστος
Δερβένη Ελένη
Παπαθανασίου Ελευθέριος
Δαλκαβούκη Πόπη
Λιόντου Γιαννούλα
Βούλγαρης Ιωάννης
Παπαγιαννοπούλου Μαριγώ
Νιτσόπουλος Γεράσιμος
Νιτσόπουλος Στέφανος
Χριστοδούλου Κων/νος
Νικόπουλος Λεωνίδας
Γάρος Αλέξιος
Ζαμπάκος Μιχαήλ
Καπέλου Ελισάβετ
Τσιμή Αφροδίτη
Οικονομίδου Αθηνά
Παπαδημητρίου Χριστόδουλος
Μπονόβας Χάρης
Μαχαίρας Νικόλαος
Ζηκοπούλου Αφροδίτη
Κρυστάλλη-Βλάχου Άννα

Βούρβος Παναγιώτης
Βλαστός Ηλίας
Κοντογιάννη Ευγενία
Μίχα Ιφιγένεια
Χαρισιάδου Όλγα
Καραβίδας Αθανάσιος
Χρόνη-Παππά Μαρίνα
Καραπιδάκη Αμαλία
ΕΥΡΩ 25
Καρβούνη Κλεοπάτρα
Φερντίνος Γιώργος
ΕΥΡΩ 20
Τσόλη Νίκη
Τσεκούρας Αχιλλέας
Τσεκούρα Χρυσούλα
Ντέταικας Ιωάννης
Μπούνας Δημήτριος
Γάνου-Αζά Ελένη
Δούβλης Πέτρος
Δούβλης Βασίλειος
Δούβλη Κλεοπάτρα
Παπαδόπουλος Χρήστος
Κομπάρου Μιχαήλ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Υπενθυμίζουμε και πάλι στους συνδρομητές μας, ότι από το νέο έτος 2012, η ετήσια συνδρομή στο Περιοδικό μας αυξήθηκε από 20 στα 30 ευρώ, λόγω της γνωστής κατάργησης της ταχυδρομικής ατέλει.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Επισκεφθείτε το Ζαγόρι να δείτε

• Τους παραδοσιακούς οικισμούς Αρίστη, Βίκος, Βίτσα, Γρεβενήτι, Δίκορφο, Δίλοφο, Ελάτη, Καπέσοβο, Κήποι, Κουκούλι, Μονοδένδρι, Πάπιγκο, Τρίστενο, Τσεπέλοβο, Φραγκάδες.

• Τις μονές: Βουτσάς στο Γρεβενήτι, Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Μακρίνο, Αγίας Τριάδος στο Βρυσχώρι, Αγίας Τριάδος στο Παλιοχώρι Λάιστας, Αγίας Παρασκευής στο Σκαμνέλι, Αγίου Ιωάννου στο Ραγκοβό Τσεπελόβου, Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Βισσοκό Καλουτάς, Γεννήσεως Θεοτόκου στο Ροντοβάνι Ασπραγέλων, Αγίας Παρασκευής στο Μονοδένδρι, Ευαγγελιστριάς στα Άνω Πεδινά, Σπηλαιώτισσας στην Αρίστη.

• Τις εκκλησίες: Αγίου Βλασίου στο Μεγάλο Πάπιγκο, Ταξιαρχών στο Μικρό Πάπιγκο, Αγίου Νικολάου στα Καλύβια Ελαφοτόπου, Ταξιαρχών στα Κάτω Πεδινά, Κοιμήσεως Θεοτόκου στον Ελαφότοπο, Αγίου Μηνά στο Μονοδένδρι, Αγίου Νικολάου στο Καπέσοβο, Αγίου Νικολάου στο Τσεπέλοβο και τον τριουπόστατο ναό των Νεγάνων (Αγ. Δημήτριος, Αγ. Γεώργιος και Αγία Τριάδα).

• Τα αρχαιολογικά ευρήματα στη θέση «Καστράκι» Αρίστης, τα Πελασγικά τείχη στο Σκαμνέλι και τον Μολοσσικό οικισμό στη θέση «Γενίτσαρη» της Βίτσας και Μονοδενδρίου.

• Την χαράδρα του Βίκου και την κοιλάδα του Αώου. Τις περιοχές NATURA. Την Δρακόλιμνη της Γκαμήλας, το βάραθρο της Προβατίνας, τη θέση «Οξυά» στο Μονοδένδρι, τη θέση «Μπελόνη» στο Βραδέτο, τις οβίρες του Παπίγκου, τους καταρράκτες του Ηλιοχωρίου.

• Τα πέτρινα γεφύρια του Κουκουλίου (Νούτσου, Καλογερίκο, Λαζαρίδη), Τσεπελόβου (Παλιόγεφυρο), Βωβούσας, Δόλιανης, Γρεβενητίου (Τσιπιανής), Μηλιωτάδων (Καμπεράγα), Καλουτάς, Φραγκάδων και την Σκάλα του Βραδέτου.

• Την Σαρακατσάνικη Στάνη στο Γυφτόκαμπο Σκαμνελίου.

• Την Πασχάλειο Σχολή στο Καπέσοβο.

• Τα λαογραφικά μουσεία Κήπων (Αγάπιος Τόλης) και Ελαφοτόπου.

• Το Πνευματικό Κέντρο Λαζαρίδη στο Κουκούλι.

• Το Ριζάριο Εκθεσιακό Κέντρο και την έκθεση χειροποίητων ειδών στο Μονοδένδρι.

• Το Κέντρο Ενημέρωσης Ασπραγγέλων και τα περίπτερα Βωβούσας και Μεσοβουνίου.

• Το Κέντρο Ενημέρωσης της WWF στο Πάπιγκο

• Το άγαλμα της Ζαγορίσιας Γυναίκας στο Ροντοβάνι και τον τύμβο των

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978
★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Επίτιμος Πρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
Α' Αντιπρόεδρος
ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ
Β' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
Γεν. Γραμματέας
ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Ταμίας
ΖΑΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Έφορος Εκδηλώσεων
ΣΤΟΥΚΙΑΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
Μέλος

Αριστίνδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Εξελεγκτική Επιτροπή

ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
Πρόεδρος
ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚΙΩΝ
ΚΟΜΠΑΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ
Μέλη

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 30 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ-Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στάα Καμπέρη)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

– Η οικογ. Γεωργίου Τάσιου και Ελένης Τάσιου-Ζήση προσέφερε 50€ εις μνήμη της μητέρας τους Μάρθας Ζήση από Κόνιτσα στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου. Η εκκλ. επιτροπή ευχαριστεί.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

– Βολογιαννίδης Χριστόφορος 100 ευρώ.

– Δερβένη Δήμητρα 50 ευρώ.

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ ευχαριστεί.